

Bu proje Avrupa Birliđi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklařa finanse edilmektedir.

İKLİM DOSTU ÇİFTLİKLER

İZMİR'DE TARIM VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TARIMA ETKİLERİ DURUM ANALİZİ RAPORU

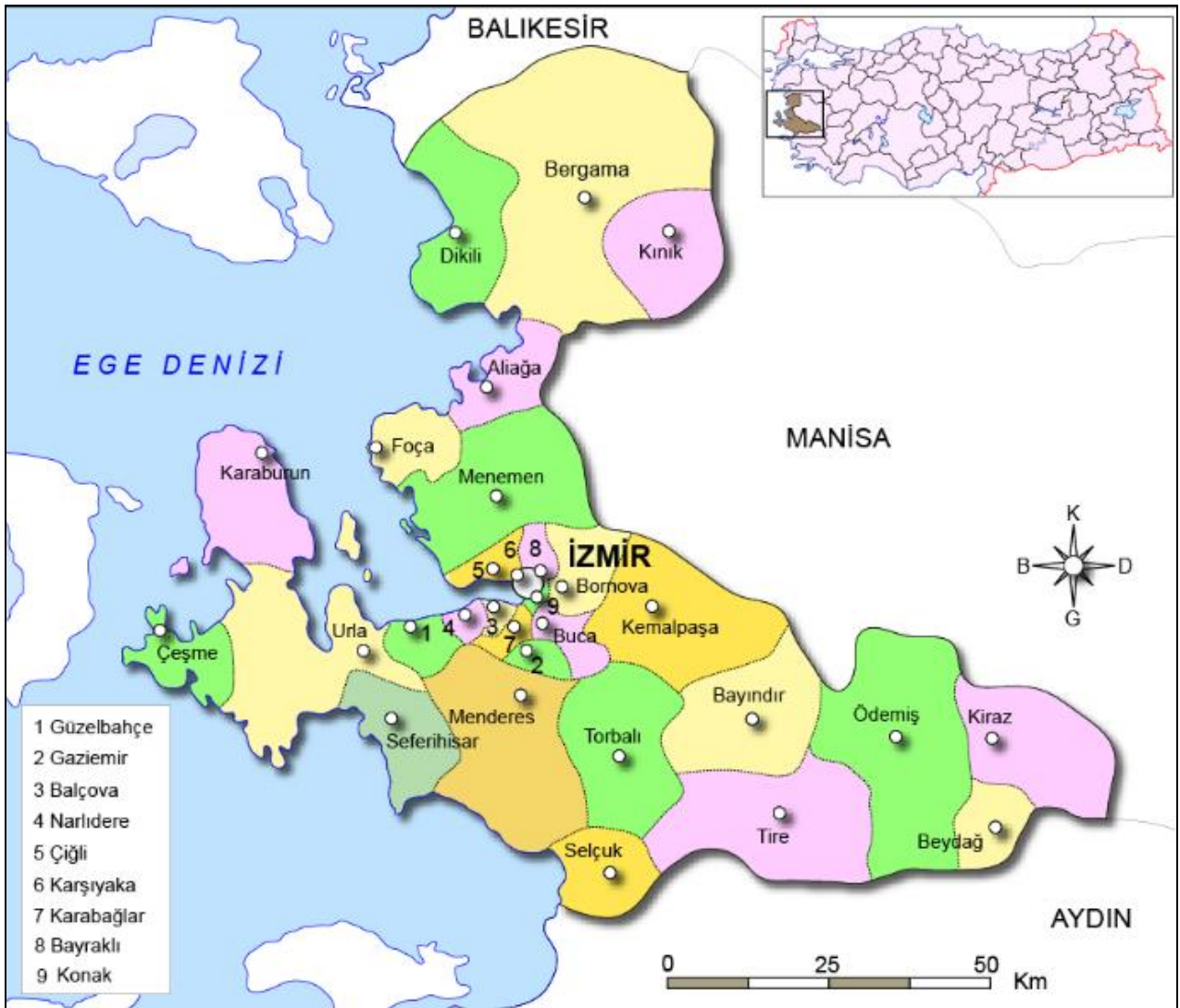

BÖLÜM 1: İLİN GENEL TANIMI

1.1 Coğrafi Konum ve Genel Bilgiler

İzmir, Anadolu Yarımadası'nın batısında, Ege Bölgesi'nde yer alan stratejik bir liman şehri olarak Türkiye'nin batıya açılan en önemli kapılarından biridir. Bu konum, İzmir'in hem tarihi hem de ekonomik açıdan büyük bir öneme sahip olmasını sağlamıştır. Şehir, batıda Ege Denizi ile sınır olup kuzeyde Balıkesir, doğuda Manisa, güneyde ise Aydın illeriyle çevrilidir. İzmir Körfezi etrafında yer alan bu kadim şehir, 37°45' ve 39°15' kuzey enlemleri ile 26°15' ve 28°20' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. İzmir'in rakımı 2 metre civarındadır, bu da şehri önemli bir liman kenti haline getiren özelliklerden biridir.

İlin yüzölçümü toplamda 11.952 kilometrekare olup Türkiye genelinde 23. sırada yer almaktadır. Şehir, nüfus açısından ise 4.479.525 kişilik bir büyüklüğe ulaşmış olup, Türkiye'nin en kalabalık üçüncü ili konumundadır. İzmir'in 30 ilçesi ve 1297 mahallesi bulunur. İlin kuzey-güney uzunluğu yaklaşık 200 kilometre, doğu-batı genişliği ise 180 kilometredir. Kıyı şeridi uzunluğu 629 kilometredir, bu da İzmir'i balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği açısından da önemli bir merkez yapmaktadır.

İzmir İlinin İlçeleri ve Ülke Sınırları İçindeki Coğrafi Konumu

1.2 Tarihi

İzmir'in tarihi, MÖ 3000'li yıllara kadar uzanır ve şehir, tarihin en eski yerleşim merkezlerinden biri olarak kabul edilir. İlk yerleşim yerleri bugünkü Bayraklı semtinde, İzmir Körfezi'nin karaya ulaştığı noktalarda kurulmuş ve zamanla kentsel bir kimlik kazanmıştır. İlkçağ Ege dünyasında, sokakların ızgara planıyla dizildiği ilk kentlerden biri olarak bilinen Eski İzmir, tapınakları ve savunma tesisleriyle deniz ticaretine elverişli bir yerleşim olarak öne çıkmıştır.

İzmir, tarih boyunca saldırılara uğramış, kentsel yapısını kaybetmiş, ancak defalarca yeniden inşa edilerek ayakta kalmayı başarmıştır. Bugünkü Kadifekale'nin bulunduğu tepede tekrar kurulmuş ve Roma döneminde büyük bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Bizans döneminde, İzmir hem dinsel bir merkez olmuş hem de ticari bir cazibe noktası olma özelliğini korumuştur.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde İzmir, Akdeniz'in en önemli liman kentlerinden biri haline gelmiştir. Özellikle 17. yüzyıldan itibaren, Osmanlı'nın dünyaya açılan kapısı olarak büyük bir ticaret merkezi olmuş ve zenginleşmiştir. 19. yüzyılda, İzmir'in ticaret hacmi daha da artmış ve Batı dünyasının etkisi altına girmiştir. İzmir'in limanları, bu dönemde Akdeniz dünyasının en yoğun ticaret noktalarından biri haline gelmiştir.

1.3 Topografya ve Fiziki Yapı

İzmir ili, engebeli bir topografyaya sahiptir ve en yüksek noktası 2.159 metre yükseklikteki Bozdağ'dır. İlin %60'ı dağlık, %18'i plato, %22'si ise ovadır. Başlıca yaylalar arasında Kozak, Bozdağlar ve Karaburun yaylaları yer alır. Coğrafi olarak İzmir, kuzeyde Madra Dağları ve Balıkesir sınırı, güneyde Kuşadası Körfezi ve Aydın sınırı, batıda Çeşme Yarımadası ve İzmir Körfezi, doğuda ise Manisa sınırı ile çevrilidir.

İzmir'in ovaları oldukça verimlidir ve en verimli olanı Küçük Menderes Ovası'dır. Bakırçay akarsuyu, kendi ismiyle anılan ova ve vadiyi oluşturur ve bu alan 50 km uzunluğunda, 2-12 km genişliğindedir. Gediz Nehri çevresinde yer alan Gediz Ovası da önemli bir tarım alanıdır ve Menemen bölgesinde genişleyerek Menemen Ovası adını alır. Küçük Menderes Irmağı, Bozdağlar ile Aydın Dağları arasında 80 km uzunluğunda ve 20 km genişliğinde bir ova oluşturur. İzmir'in ovaları oluk şeklindeki çukur alanlarla kaplıdır.

Küçük Menderes Irmağı, Bozdağlar'dan başlayarak batıya doğru akarak Küçük Menderes Ovası'nı sular ve Selçuk'un batısında denize dökülür. Uzunluğu 124 km'dir. Antik çağlarda Efes şehri deniz kenarındayken, Küçük Menderes'in getirdiği alüvyonlar nedeniyle günümüzde şehir denizden yaklaşık 10 km içeride kalmıştır. Gediz Nehri, Murat Dağından doğar ve Menemen Ovası'nı sulayıp Foça'nın güneyinde denize dökülür. 1886'da bir kanal açılarak Foça'nın güneyine yönlendirilmiştir. Gediz'in toplam uzunluğu 400 km olup, Ege Bölgesi'nin önemli nehirlerinden biridir.

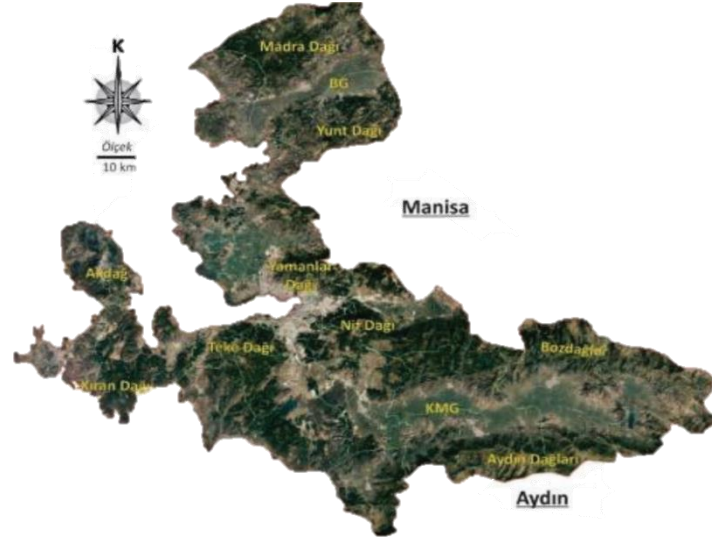
İzmir'de büyük göller yoktur, ancak Bozdağlar'da Gölcük, Yamanlar Dağı'nda Karagöl ve Küçük Menderes Deltasında Çakalboğaz gölleri bulunur. Akdeniz iklimi etkisi altındaki İzmir'de yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlıdır. İlin coğrafyası, deniz etkilerinin iç kesimlere kadar yayılmasına olanak sağlar. Yıllık ortalama sıcaklık 16-17°C arasında değişir ve en yüksek sıcaklık 45,1°C (Torbalı), en düşük sıcaklık ise -13°C (Ödemiş) olarak ölçülmüştür.

İzmir'in nem oranı yazın düşük, kışın ise yüksek seviyelerdedir. Yaz aylarında bağıl nem en düşük seviyesine Temmuz ayında, Bergama'da %52, İzmir merkezinde %50 oranında ulaşır. Yıllık ortalama yağış miktarı 700 mm civarındadır, ancak bazı yıllarda bu miktar 1000 mm'ye, bazı yıllarda ise 300 mm'ye kadar düşmektedir. En fazla yağış Aralık, Ocak ve Şubat aylarında görülür.

İzmir'de en yüksek rüzgar hızları Güzelyalı, Seferihisar, Ödemiş, Bornova ve Çiğli bölgelerinde görülmektedir. İlin bitki örtüsü Akdeniz iklimi etkisi altındadır ve maki bitkileri yaygındır. Dağlık

alanlarda kızılçam ve karaçam ormanları yer alırken, fıstıkçamı ormanları da Kozak, Güner ve Helvacı Köyü çevresinde yaygındır. İzmir'in ormanlık alanı yaklaşık 460.000 hektardır ve il genelinde %38'lik bir alanı kaplamaktadır.

İzmir ili, tarım, hayvancılık ve tarıma dayalı sanayinin temel geçim kaynakları olduğu bir bölgedir. İilde 190.647 aile tarımla uğraşmakta olup, tarımsal işletmelerin sadece %28'i Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlıdır. İzmir, süt üretiminde Türkiye'nin önde gelen illerinden biri olup, günde ortalama 4.600 ton süt toplanmaktadır. İlin tarımsal üretim potansiyeli oldukça yüksektir ve organik tarım ile iyi tarım uygulamaları da yaygınlaşmaktadır.

İzmir İli Ana Yükseltilerini Gösteren Uydu Görüntüsü (DEÜ-DAUM, 2021)

Türkiye'nin üçüncü büyük metropolü olan İzmir, Batı Anadolu'da yer almakta ve bölgenin jeolojik yapısı ile iklim özelliklerinin etkisiyle sürekli bir değişim ve oluşum sürecine tabi olmaktadır. Metropol, güneyden kuzeye doğru Aydın Dağları, Kiran Dağı, Bozdağlar, Akdağ, Yamanlar Dağı, Teke Dağı, Nif Dağı, Yunt Dağı ve Madra Dağı'nın etekleri ile çevrelenmiştir. Aydın Dağları ve Bozdağlar arasında Küçük Menderes Ovası yer almakta olup, bu ova Küçük Menderes Grabeni olarak bilinmektedir. Beydağ'dan başlayarak 10-15 km genişliğinde olan ova, Torbalı ve Selçuk'a kadar uzanmaktadır. Bölgede şist, fillit, mermer gibi metamorfik kayalar ile kumtaşı, çamurtaşı ve kireçtaşı gibi tortul kayaçlar bulunmaktadır.

Bozdağlar, Sarıgöl'ün güneyinden başlayarak Kemalpaşa'nın güneydoğusundaki Karabel Geçidi'ne kadar uzanır ve 2.159 metreye kadar yükselir. Bu dağ, kuzeyde Gediz Ovası'na, güneyde ise Küçük Menderes Ovası'na dik yamaçlarla iner. İzmir Körfezi'nin doğusundaki Nif Dağı 1500 metreye kadar yükselirken, körfezin batısında yer alan Teke Dağı'nın yamaçları da oldukça diktir ve vadileri derindir. Urla'dan Çeşme'ye kadar olan bölgede ise 500 metreyi aşan tepeler nadiren görülür. Karaburun Yarımadası'nda kuzey-güney doğrultusunda uzanan Akdağ, 1218 metreye kadar çıkar. Yarımadanın güneyinde yer alan Kiran Dağı ise 660 metreye kadar yükselir ve Teke Burnu'nun kuzeyinde bulunur.

Bornova Ovası, körfezin doğusunda yer alır ve bölgeye yakın yamaçlardan gelen akarsuların getirdiği alüvyonlar sayesinde deniz dolgusuyla oluşmuştur. Bu ovanın doğusunda Kemalpaşa Ovası yer alır ve iki ova arasında, yüksekliği 250 metreye ulaşan Belkahve Geçidi bulunmaktadır.

1.4 Su Kaynakları

İzmir ilinden geçen Küçük Menderes, Bakırçay ve Gediz Nehirleri, Ege Bölgesi ve ilin en önemli akarsularıdır. Diğer akarsular ise sel karakterli daha küçük su kaynaklarıdır. Gediz Nehri, Batı Anadolu'daki Murat Dağı'ndan doğar ve 400 km uzunluğundadır. İzmir sınırları içinde yer alan Yamanlar Dağı'ndan doğan Kemalpaşa Çayı, Gediz'in en önemli kollarından biridir. Gediz Nehri, Manisa Ovası'nın batısında İzmir sınırına girer, Yamanlar ve Dumanlı Dağları arasındaki Menemen Boğazı'ndan geçerek Foça'nın güneyinde denize dökülür. Gediz Havzası, Gediz Nehri ile birlikte Alaşehir, Gürdük, Kum, Kemalpaşa (Nif), Kokarazmak, Ahmetli, Karacalı, Sart ve Tabakçayı derelerini kapsar ve İzmir ilinin yaklaşık %16'sı bu havza içindedir.

Küçük Menderes Nehri, Bozdağlar'dan doğar ve 124 km uzunluğundadır. Bereketli Küçük Menderes Ovası'nı sulayarak Selçuk ilçesinin batısında denize dökülür. Alüvyon taşıyan bu nehir, kıyı şeridini sürekli genişletmiş ve bu nedenle antik Efes kenti günümüzde denizden 5-6 km içeride kalmıştır. Küçük Menderes Havzası, Gediz ve Büyük Menderes Havzaları arasında yer alır ve İzmir'in yaklaşık %54,3'ünü kapsar.

Bakırçay Nehri, Ömerdağ, Madra ve Yunt Dağı'ndan gelen kollarla oluşur ve 128 km uzunluğundadır. İzmir sınırları içinde yer alan Bakırçay Havzası, Ege Havzası'nın bir parçasıdır ve Çandarlı Körfezi'ne dökülür. Kuzey Ege Havzası ise Karamenderes, Tuzla, Havran, Madra, Güzelhisar ve Bakırçay nehirlerinin su toplama alanlarını kapsar ve İzmir'in %24,96'sı bu havza sınırları içerisindedir.

İzmir ilinde dağlarda yer alan küçük göllerin yanı sıra birçok doğal göl bulunur. En büyük göl, Ödemiş ilçesindeki Gölcük Gölü, ikinci büyük göl ise derin olmayan Belevi Gölü'dür. Üçüncü büyük göl ise Bornova'daki Karagöl'dür. Ayrıca Tahtalı, Balçova, Güzelhisar, Ürkmez ve Kutlu Aktaş Barajları da İzmir'in önemli yüzeysel su kaynaklarını oluşturur.

Menemen-Çavuşköy bölgesindeki kuyular, Karşıyaka, Menemen ve Foça ilçeleri arasındaki alüvyon akiferde yer alır. Bu geniş alan yaklaşık 250 km²'lik bir yayılım gösterir ve önemli yeraltı su rezervlerine sahiptir. Göksu kaynakları Neojen kireçtaşlarından beslenir ve 1.700 km²'lik bir alana yayılır. Sarıkız ve Göksu kaynakları basınçlı akiferlere bağlıdır. Halkapınar kaynakları ise İzmir'in doğu, kuzeydoğu ve güneydoğusunda yer alan Mesozoik kireçtaşlarından beslenir ve Kemalpaşa-Bornova-Dağkızılca-Buca arasında yer alır. Ayrıca Kaynaklar Beldesi'nde Gürlek Kaynağı ve Vişneli Köyü'ndeki Başpınar kaynakları da bölgedeki önemli su kaynaklarıdır.

1.5 İklim Özellikleri

İzmir, Akdeniz iklim kuşağında yer almakta olup yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlı geçmektedir. Dağların denize dik uzanması, deniz etkisinin iç bölgelere kadar ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Şehirde yıllık ortalama sıcaklık 16-17°C arasında değişir. İzmir'de kaydedilen en yüksek sıcaklık 45°C ile Torbalı ilçesinde, en düşük sıcaklık ise -13°C ile Ödemiş'te ölçülmüştür. İzmir'de yıllık ortalama yağış miktarı ise yaklaşık 700 mm civarındadır, ancak bazı yıllarda bu miktar 1000 mm'ye kadar çıkabilirken, bazı yıllarda 300 mm'ye kadar düşmektedir. İzmir'in kış mevsimi yağışlı geçerken yaz aylarında yağış miktarı oldukça düşüktür.

Rüzgar hızları açısından İzmir, özellikle güneydoğu ve kuzeydoğu yönlerinden esen güçlü rüzgarlara sahiptir. Bu rüzgarlar, yaz aylarında sıcaklıkları dengeleyici bir etki yaratırken, tarımsal faaliyetler üzerinde de etkili olmaktadır.

İZMİR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1938 - 2023)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	8,8	9,6	11,7	15,9	20,8	25,4	28,0	27,7	23,8	19,0	14,3	10,6	18,0
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	12,4	13,7	16,3	20,9	26,1	30,7	33,3	33,0	29,2	24,1	18,7	14,1	22,7
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	5,8	6,2	7,7	11,2	15,5	19,9	22,5	22,4	18,7	14,7	10,8	7,6	13,6
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	4,3	5,2	6,4	8,0	9,8	11,6	12,3	11,9	10,1	7,6	5,6	4,2	8,1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	12,60	10,60	9,29	7,87	5,30	2,37	0,44	0,57	1,95	5,33	8,80	12,73	77,8
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	134,8	102,4	75,3	46,0	31,1	13,1	4,1	6,6	15,3	44,1	93,4	145,9	712,1
Ölçüm Periyodu (1938 - 2023)													
En Yüksek Sıcaklık (°C)	22,5	27,0	30,5	32,5	37,6	41,3	43,2	43,0	40,1	36,0	30,3	25,2	43,2
En Düşük Sıcaklık (°C)	-8,2	-5,2	-3,8	0,6	4,3	9,5	15,4	11,5	10,0	3,6	-2,9	-4,7	-8,2
<i>En yüksek ve en düşük sıcaklıkların gerçekleşme tarihini görmek için imlecini değerlerin üstüne getiriniz.</i>													
Günlük Toplam En Yüksek Yağış Miktarı				Günlük En Hızlı Rüzgar				En Yüksek Kar					
29.09.2006 145,3 mm				29.03.1970 35,3 m/sn				31.01.1945 32 cm					

<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?k=A&m=İZMİR>

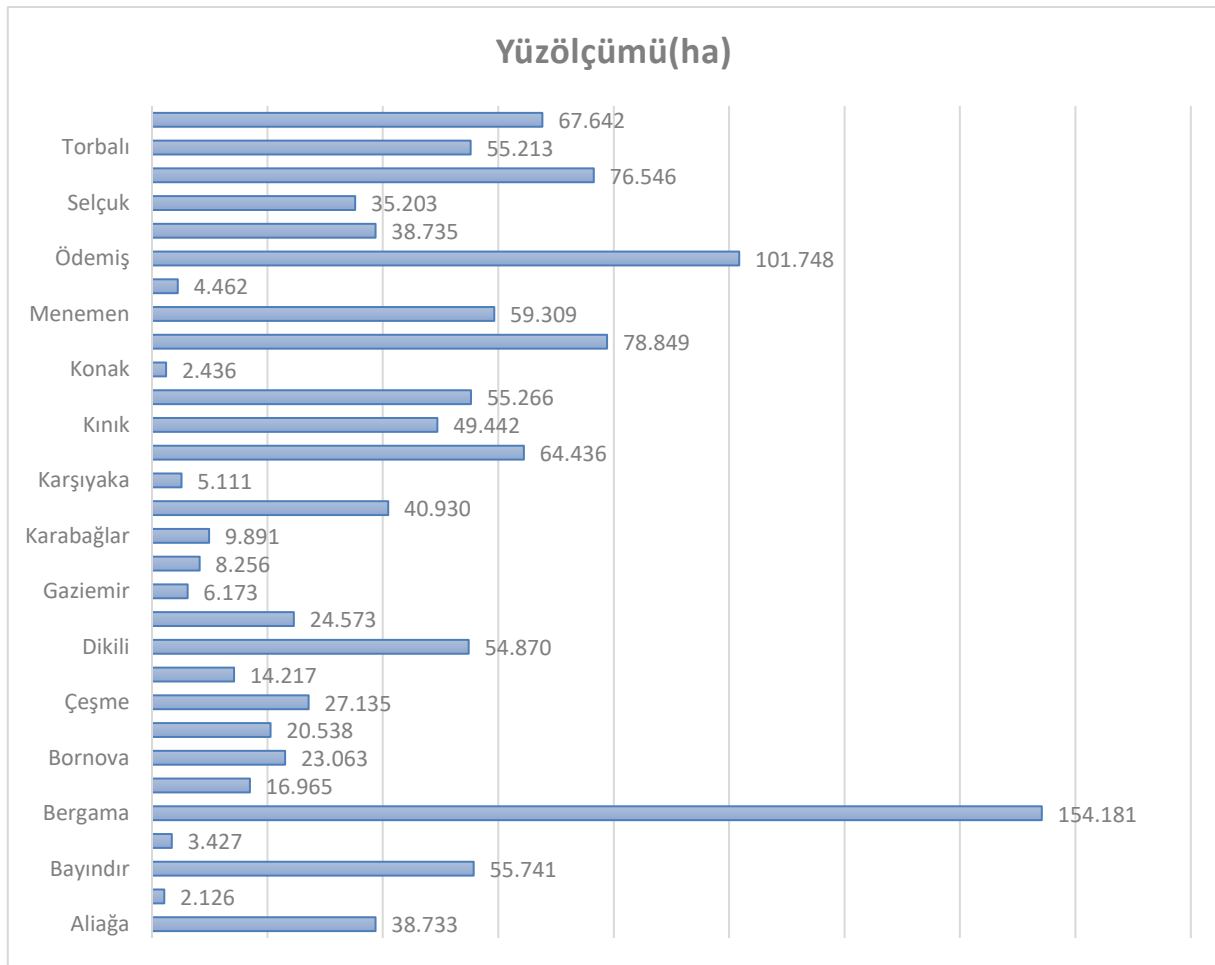
Ekstrem Durum	Değerler	Tarih
En yüksek sıcaklık (°C)	43,2	26.07.2023
En düşük sıcaklık (°C)	-8,2	04.01.1942

1.5 İdari Yapı ve Nüfus

İlçe Adı	Yüzölçümü (ha)	Oranı (%)	Toplam Mahalle	Nüfus	Oranı (%)
Aliağa	38.733	3,2	32	106.168	2,37
Balçova	2.126	0,2	8	77.831	1,74
Bayındır	55.741	4,6	59	40.618	0,91
Bayraklı	3.427	0,3	24	300.949	6,72
Bergama	154.181	12,8	137	107.133	2,39
Beydağ	16.965	1,4	25	12.094	0,27
Bornova	23.063	1,9	45	447.553	9,99
Buca	20.538	1,7	47	523.487	11,69
Çeşme	27.135	2,3	25	50.028	1,12
Çiğli	14.217	1,2	26	215.172	4,8
Dikili	54.870	4,6	30	48.379	1,08
Foça	24.573	2,0	16	36.000	0,8
Gaziemir	6.173	0,5	16	137.768	3,08
Güzelbahçe	8.256	0,7	12	38.044	0,85
Karabağlar	9.891	0,8	58	476.500	10,64
Karaburun	40.930	3,4	16	13.379	0,3
Karşıyaka	5.111	0,4	27	341.857	7,63
Kemalpaşa	64.436	5,4	49	117.956	2,63
Kınık	49.442	4,1	37	29.205	0,65
Kiraz	55.266	4,6	56	43.572	0,97
Konak	2.436	0,2	112	327.300	7,31
Menderes	78.849	6,6	44	109.356	2,44
Menemen	59.309	4,9	65	207.748	4,64

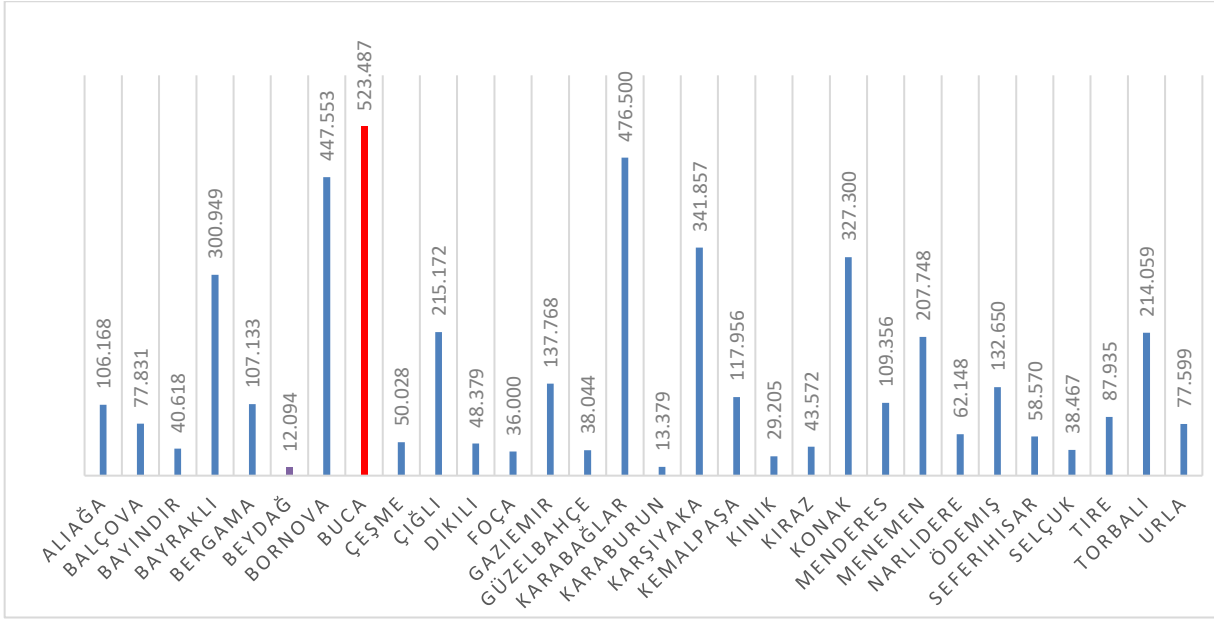
İlçe Adı	Yüzölçümü (ha)	Oranı (%)	Toplam Mahalle	Nüfus	Oranı (%)
Narlidere	4.462	0,4	11	62.148	1,39
Ödemiş	101.748	10,1	99	132.650	2,96
Seferihisar	38.735	3,2	22	58.570	1,31
Selçuk	35.203	2,9	14	38.467	0,86
Tire	76.546	6,4	88	87.935	1,96
Torbali	55.213	4,6	60	214.059	4,78
Urla	67.642	5,6	37	77.599	1,73
Toplam	1.197.300	100	1.297	4.479.525	100

Kaynak: İ.B.B.B. Harita ve Cbs Dairesi Başkanlığı- TÜİK

İzmir 4.479.525 kişilik nüfusu ile İstanbul ve Ankara'nın ardından Türkiye'nin en büyük üçüncü kentidir. Erkek nüfusu 2.221.180 (49,59%) olup kadın nüfusu 2.258.345 (50,41%)'dır.

Nüfusu en fazla olan ilçe Buca (523.487), en az olan ilçe ise Beydağ (12.094)'dir.

1.6 İzmir'in Tarımsal ve Ekonomik Önemi

İzmir, sahip olduğu tarım arazileri, iklim koşulları ve denize yakınlığı sayesinde Türkiye'nin tarımsal üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Şehir, 240'dan fazla tarımsal ürün çeşidine ev sahipliği yapmaktadır. Tarımın yanı sıra, tarıma dayalı sanayi de İzmir'in ekonomisinde büyük bir yer tutar. İlde toplamda 190.647 aile tarımla uğraşmakta ve bunların büyük bir kısmı, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlıdır. İlin arazi varlığı ve hayvancılık potansiyeli, İzmir'i tarımsal üretim açısından önemli bir merkez yapmaktadır.

Özellikle süt üretimi, İzmir'in tarım sektöründeki en önemli faaliyetlerden biridir. İzmir, Türkiye'nin süt üretiminde birinci sırada yer almakta olup, ürettiği süt miktarı ve kalitesi ile dikkat çekmektedir. Günlük olarak toplanan süt miktarı, 4.600 ton civarındadır ve bu sütler kooperatifler aracılığıyla işlenmekte, yerel ve ulusal pazarlara sunulmaktadır.

İzmir, aynı zamanda organik tarım ve iyi tarım uygulamaları açısından da Türkiye'nin önde gelen illerindedir. Çiftçiler, daha sürdürülebilir tarım yöntemlerine yönelmekte ve organik üretimi artırmak amacıyla devlet tarafından desteklenmektedir.

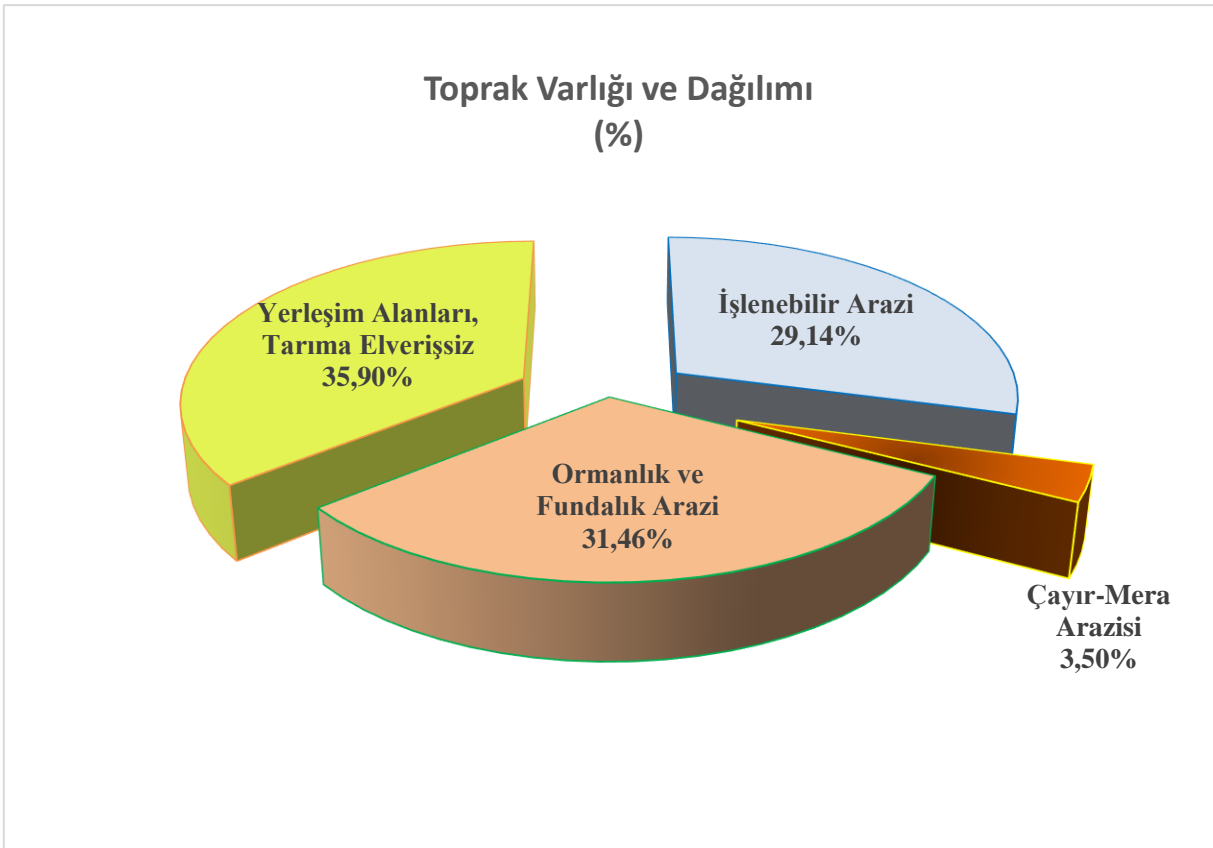
BÖLÜM 2: TARIMSAL YAPI

2.1 İzmir'in Toprak Yapısı ve Arazi Kullanımı

2.1.1 Toprak Dağılımı

İzmir ilinin %29,14'ü işlenebilir arazi, %3,5'i çayır-mera, %31,46'sı ormanlık ve fundalık araziler, %35,90'ı diğer araziler kaplamaktadır.

Toprak Varlığı ve Dağılımı	Alanı (Hektar)	Payı (%)
İşlenebilir Arazi	348.947	29,14
Çayır-Mera Arazisi	41.834	3,50
Ormanlık ve Fundalık Arazi	376.710	31,46
Yerleşim Alanları, Tarıma Elverişsiz Arazi ve Diğer	429.809	35,90
TOPLAM	1.197.300	100

İzmir, Ege Bölgesi'nin en verimli tarım topraklarına sahip illerinden biridir. Şehirdeki tarımsal araziler, geniş ve farklı topografik yapılar ile çeşitlenmektedir. İzmir'deki arazilerin büyük bir kısmı tarım için oldukça elverişlidir ve bu, ilin tarım sektöründe güçlü bir konuma sahip olmasını sağlar. Tarımın yanı sıra hayvancılık da İzmir'in kırsal kesimlerinde yaygın olarak yapılmakta ve arazinin büyük bölümü tarım ve hayvancılık faaliyetleri için ayrılmaktadır.

2.2 Toprak Yapısı ve Tarım Arazileri

İzmir'in toprak yapısı çeşitlilik göstermektedir. Ovalarda bulunan verimli alüvyal topraklar, tarımsal üretim açısından büyük önem taşır. Bu bölgelerde yetiştirilen ürünler, ilin tarımsal üretimine büyük katkı sağlar. İzmir'in tarım alanları, toplam yüzölçümünün yaklaşık %29'unu kaplamaktadır. Bu

toprakların bir kısmı sulanabilir durumda iken, kurak alanlar da mevcuttur. İlde en verimli tarım toprakları, Küçük Menderes ve Gediz Ovası gibi büyük ovada yer alır. Gediz Ovası, İzmir'in en geniş tarım alanlarından biridir ve çeşitli ürünlerin yetiştirilmesine olanak sağlar.

İzmir'deki tarımsal araziler, hem tahıl ürünlerinin yetiştirilmesine hem de sebze ve meyve üretimine olanak tanımaktadır. İlin en verimli toprakları, Gediz ve Küçük Menderes ovalarında yoğunlaşmıştır. Bu ovalarda sulama olanakları da oldukça gelişmiştir. İzmir'deki tarım alanlarının yaklaşık **%60'**ı dağlık olup, bu bölgeler daha çok hayvancılık ve zeytincilik gibi faaliyetler için kullanılmaktadır. İzmir'deki arazilerin **%18'i** plato, **%22'si** ise düz ova alanlarından oluşmaktadır.

2.2.1 İşlenebilir Arazi Dağılımı

İzmir ilinde 2023 yılında işlenen arazinin ürün ve kullanım alanına göre dağılımı aşağıya çıkartılmıştır. İlde işlenen arazinin **%47,44'i** Tarla Arazisi (Nadas + Tarıma Elverişli Boş Arazi Dahil), **%9,27'si** Sebze Arazisi (Örtüaltı Dahil), **%42,80'i** Meyve ve Baharat Arazisi, **%0,5'i** Süs Bitkileri Arazisinden oluşmaktadır.

İşlenebilir Arazi Dağılımı	Alanı (ha)	Payı (%)
Tarla Arazisi (Nadas +TEBA Dahil)	165.571	47,44
Sebze Arazisi (Örtüaltı Dahil)	32.350	9,27
Meyve ve Baharat Arazisi	149.376	42,80
Süs Bitkileri Arazisi	1.650	0,50
TOPLAM	348.947	100

2.2.2 İşlenebilir Arazinin Ülke İçindeki Payı

İzmir ili 2023 yılı işlenebilir arazinin ülke tarım alanı içindeki payı aşağıda verilmiştir:

İşlenebilir Arazi Dağılımı	Türkiye (ha)	İzmir (ha)	Payı (%)
Tarla Alanı (Nadas Dahil)	16.711.090	156.353	0,94
Sebze Alanı (Örtü Altı Dahil)	712.264	32.350	4,54
Meyve Alanı	3.698.277	149.376	4,03
Süs Bitkileri	5.769	1.650	28,60
TOPLAM	21.127.400	339.729	38,11

2.2.3 İlçelerin Arazi Varlığı

İzmir'de Arazi Dağılımı ve İlçeler Arası Farklılıklar

İzmir, geniş ve farklı iklim koşullarına sahip bir coğrafyada yer almakta olup, her bölgesi farklı tarımsal faaliyetlerle öne çıkmaktadır. İzmir'in ilçeleri arasında tarımsal üretim açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, kuzeyde Bergama, Menemen ve Aliğa ilçeleri tarla bitkileri ve büyükbaş hayvancılık ile öne çıkarken, güneydeki Selçuk ve Torbalı gibi ilçeler bağcılık ve zeytincilik konusunda zengin potansiyeller sunmaktadır.

Menemen Ovası gibi alanlar, geniş tarım arazileri ve sulama olanakları sayesinde büyük tarımsal verimlilik sağlar. **Gediz Nehri** bu bölgeden akarak tarım arazilerinin sulanmasını sağlar. Diğer

yandan, **Küçük Menderes Ovası**, özellikle sebze üretimi ve meyve bahçeleri ile tanınır. Bu bölge, başta narenciye ve zeytin olmak üzere pek çok tarımsal ürünün yetiştirildiği önemli bir merkezdir.

İlçeler Arası Tarımsal Çeşitlilik

Her ilçenin kendine has bir tarımsal üretim profili vardır. İzmir'in batı kıyılarına doğru ilerledikçe, tarımsal üretim daha çok su ürünleri ve balıkçılık faaliyetlerine odaklanırken, iç kesimlerde daha çok tarla bitkileri ve sebze-meyve üretimi ön plana çıkmaktadır.

- **Menemen:** Bu ilçe, geniş tarım arazileri ile bilinir ve tarla bitkileri, özellikle buğday, arpa ve pamuk gibi ürünler burada yaygın olarak yetiştirilir. Aynı zamanda Menemen Ovası'nda sebze üretimi de önemli bir yer tutmaktadır.
- **Torbalı:** Torbalı ilçesi, İzmir'in en büyük tarım üretim merkezlerinden biridir. Özellikle bağcılık, zeytincilik ve süs bitkileri üretimi bu bölgede oldukça gelişmiştir.
- **Bergama:** Bergama, büyükbaş hayvancılık ve tarla bitkileri üretimiyle ön plana çıkar. Aynı zamanda, pamuk üretimi ve zeytincilik de ilçenin tarımsal yapısında önemli bir yere sahiptir.

İzmir'in ilçeleri arasında tarımsal üretim ve arazi kullanımı açısından büyük farklılıklar görülmektedir. İlin tarımsal faaliyetlerinin büyük kısmı Menemen, Torbalı, Ödemiş, Tire, Bayındır ve Bergama gibi ilçelerde yoğunlaşmıştır. Bu ilçeler, İzmir'in tarımsal üretim değerinin yaklaşık **%70'ini** oluşturmaktadır.

- **Menemen:** İzmir'in tarımsal üretiminin en önemli merkezlerinden biri olan Menemen ilçesi, özellikle buğday, arpa ve pamuk üretimiyle öne çıkar. Menemen Ovası'nda tarımsal üretim yapılan alan yaklaşık **300.000 dekar** (30.000 hektar) olup, bu alanlar sulama projeleri sayesinde yüksek verimlilikle kullanılmaktadır.
- **Torbalı:** İzmir'in güneydoğusunda yer alan Torbalı, geniş tarım arazileri ile tanınır. İlçede yaklaşık **200.000 dekar** (20.000 hektar) tarım alanı bulunmakta olup, özellikle zeytin ve üzüm üretimi bu bölgede yoğunlaşmıştır.
- **Ödemiş:** Ödemiş ilçesi, İzmir'in en verimli ovalarından birine ev sahipliği yapmaktadır. Ödemiş Ovası'nda toplam **180.000 dekar** (18.000 hektar) tarım arazisi bulunmaktadır. Bu bölge, özellikle meyve ve sebze üretimi için uygundur.

İlçelere Göre Toplam Tarım Arazisi Dağılımı

- **Menemen:** 300.000 dekar
- **Torbalı:** 200.000 dekar
- **Ödemiş:** 180.000 dekar
- **Tire:** 150.000 dekar
- **Bergama:** 250.000 dekar

İzmir'in tarımsal üretim kapasitesinin büyük bir kısmı, bu ilçelerdeki verimli topraklardan elde edilmektedir. İzmir'in kıyı kesimlerindeki Karaburun ve Çeşme gibi ilçeler ise daha çok zeytin, narenciye ve su ürünleri yetiştiriciliği ile öne çıkmaktadır.

İlçe	Yüzölçümü (ha) (*)	%	İşlenen Arazi (ha)		Orman ve Fundalık Arazi (ha)		Çayır-Mera Arazisi (ha)	
			Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
Aliağa	38.733	3,2	6.782	17,5	5.358	13,8	4.714	12
Balçova	2.126	0,2	199	9,4	1.100	51,74	18	0,85
Bayındır	55.741	4,6	30.783	55,2	11.702	21	643	1,15
Bayraklı	3.427	0,3	151	4,4	345	10,06	61	1,8
Bergama	154.181	12,8	28.857	18,7	50.587	32,8	12.457	8,1
Beydağ	16.965	1,4	6.134	36,2	6.312	37,2	46	0,3
Bornova	23.063	1,9	858	3,7	1.232	5,34	893	3,87
Buca	20.538	1,7	1.992	9,7	1.756	8,55	1	0,05
Çeşme	27.135	2,3	1.560	5,7	3.790	13,97	516	1,9
Çiğli	14.217	1,2	571	4,0	1.085	7,63	28	0,2
Dikili	54.870	4,6	11.939	21,8	18.550	33,8	4.980	9,08
Foça	24.573	2	4.831	19,7	6.552	26,66	1.309	5,32
Gaziemir	6.173	0,5	266	4,3	2.957	47,9	-	0
Güzelbahçe	8.256	0,7	919	11,1	349	4,23	100	1,2
Karabağlar	9.891	0,8	373	3,8	5.889	59,53	30	0,3
Karaburun	40.930	3,4	5.054	12,3	23.481	57,37	4.705	11,50
Karşıyaka	5.111	0,4	300	5,9	761	14,9	341	6,7
Kemalpaşa	64.436	5,4	21.268	33,0	3.203	4,97	175	0,3
Kınık	49.442	4,1	9.554	19,3	28.454	57,57	948	1,92
Kiraz	55.266	4,6	22.916	41,5	17.118	30,97	728	1,3
Konak	2.436	0,2	-	0	0	0	23	0,9
Menderes	78.849	6,6	21.510	27,3	42.154	53,46	460	0,6
Menemen	59.309	4,9	24.870	41,9	14.636	24,67	2.576	4,34
Narlıdere	4.462	0,4	121	2,7	3.738	0,83	-	0
Ödemiş	101.748	10,1	46.150	45,4	27.144	26,67	1.717	1,7
Seferihisar	38.735	3,2	8.472	21,9	19.931	51,45	192	0,5
Selçuk	35.203	2,9	14.860	42,2	10.154	28,84	130	0,4
Tire	76.546	6,4	34.127	44,8	10.049	13,12	2.874	3,75
Torbalı	55.213	4,6	30.083	54,5	17.887	32,39	821	1,49
Urla	67.642	5,6	7.260	10,7	40.436	59,77	351	0,5
Toplam	1.197.300	100	339.729		376.710		41.834,49	

(*) İlçe yüzölçümü verileri İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı verileridir.

BÖLÜM 3: TARIMSAL ÜRETİM

İzmir’de hem tarla bitkileri hem de hayvancılık, tarımsal üretimde önemli bir paya sahiptir. İzmir’in tarımsal arazileri, geniş bir bitki çeşitliliğine olanak sağlamaktadır. Pamuk, buğday, mısır ve arpa gibi tarla bitkileri, ilin ekonomik yapısında önemli bir yer tutar. Özellikle, pamuk üretimi İzmir’de stratejik bir önem taşımaktadır. Ayrıca, zeytin ağaçlarının geniş alanlara yayıldığı İzmir, Türkiye’nin zeytin ve zeytinyağı üretiminde de lider illerden biri olarak dikkat çeker.

Tarla Bitkileri Üretimi Tarla bitkileri üretimi İzmir ekonomisinin omurgalarından birini oluşturmaktadır. Buğday, arpa, pamuk gibi ürünler geniş alanlarda yetiştirilmekte ve hem yerel hem de ulusal piyasalarda önemli bir ekonomik değer taşımaktadır.

- **Buğday ve Arpa:** İzmir’de geniş tarım arazilerinde ekimi yapılan buğday ve arpa, temel tarla bitkilerindedir. Yüksek verimli topraklarda buğday üretimi yapılırken, arpa üretimi de hayvancılık faaliyetleri için önemli bir yem kaynağı oluşturmaktadır.
- **Pamuk:** İzmir, Türkiye’nin pamuk üretiminde başı çeken illerinden biridir. Özellikle Menemen Ovası ve çevresindeki geniş tarım alanlarında pamuk üretimi yapılmaktadır. Pamuk, hem tekstil sanayii için önemli bir hammadde olarak kullanılmakta hem de çiftçilere ekonomik getiri sağlamaktadır.

Hayvancılık Üretimi Hayvancılık, İzmir’in kırsal bölgelerinde yaşayan çiftçiler için önemli bir gelir kaynağıdır. Büyükbaş hayvancılık, özellikle süt üretimi açısından ilin önemli ekonomik faaliyetlerinden biridir. Küçükbaş hayvancılık, kırsal bölgelerde özellikle keçi ve koyun yetiştiriciliği üzerinden yapılmaktadır. İzmir’de hayvancılık faaliyetleri, verimli otlaklar ve yaylalar sayesinde gelişmiştir.

- **Süt Sığırcılığı:** İzmir, Türkiye’nin süt üretiminde lider illerinden biri olup, özellikle sütün işlenmesi ve süt ürünlerinin üretimi konusunda öncü bir role sahiptir. İzmir’deki süt sığırcılığı faaliyetleri, modern çiftliklerde yapılmakta olup, kalite ve verimlilik açısından Türkiye’nin en üst seviyelerinde yer almaktadır.
- **Küçükbaş Hayvancılık:** İzmir’in kırsal bölgelerinde koyun ve keçi yetiştiriciliği yaygındır. Bu hayvanların sütünden elde edilen peynir ve diğer süt ürünleri, bölgeye özgü lezzetlerle üretilmektedir.

3.1 Bitkisel Üretim

3.1.1 Tarla Bitkileri Üretimi

ÜRÜNLER	İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %	
	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)			
TAHILLAR	Arpa	10.639	40.072	265	8.800.000	31.702.723	278	0,12	0,13
	Buğday (toplam)	130.398	293.165	445	17.700.000	55.692.540	318	0,74	0,53
	Mısır (Dane)	89.677	120.885	742	9.000.000	9.580.171	940	1,00	1,26
	Yulaf (dane)	1.462	4.735	309	410.000	1.382.118	297	0,36	0,34
	Çavdar	269	794	339	305.000	989.564	310	0,09	0,08
BAKLAGİLLER	Bakla (kuru)	388	1.501	258	4.268	17.554	243	9,10	8,55
	Bezelye (kuru)	79	312	253	3.798	11.832	321	2,08	2,64
	Nohut	20	127	157	580.000	4.587.718	126	0,03	0,03
	Börülce	22	132	167	1.432	11.293	127	1,54	1,69

ÜRÜNLER		İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %
		Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)		
	Kuru fasulye	11	40	275	240.000	884.569	272	0,05	0,05
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	Pamuk kütlü	115.104	248.526	463	2.100.000	4.774.384	440	5,48	5,21
	Tütün (işlenmemiş)	608	10.016	61	85.510	753.932	113	0,71	1,33
YAĞLI TOHUMLAR	Ayçiçeği	11.900	44.373	268	2.198.000	9.526.052	230	0,74	0,62
	Susam	1	10	100	16.190	220.205	74	0,01	0,01
YUMRULU BİTKİLER	Patates	476.543	124.040	3.842	5.700.000	1.509.269	3.777	8,36	8,22
	Soğan (kuru)	3.219	1.135	2.836	2.600.000	604.871	4.298	0,12	0,19
	Sarımsak (kuru)	13	14	929	142.167	138.522	1.026	0,01	0,01
YEM BİTKİLERİ	Mısır (silaj)	3.646.781	582.120	6.265	28.653.531	5.248.609	5.467	12,73	11,10
	İtalyan çimi	490.742	122.853	3.995	2.154.518	536.256	4.018	22,78	22,90
	Yonca (yeşil ot)	178.501	40.963	4.358	18.296.282	6.004.043	3.056	0,98	0,68
	Triticale (yeşil ot)	469.554	146.520	3.205	1.256.559	650.475	1.932	37,36	22,53
	Fiğ (yeşil)	109.022	64.755	1.684	2.207.860	1.705.293	1.298	4,94	3,80
	Yem şalgamı	187.337	25.985	7.209	317.759	53.143	5.979	58,95	48390
	Arpa (yeşil ot)	183.625	66.984	2.741	537.942	283.874	1.895	34,13	23,60
	Triticale	3.278	10.720	306	370.000	1.102.209	336	0,89	0,97
	Mısır (hasıl)	2.312	520	4.446	90.169	37.563	2.400	2,56	1,38
	Sorgum (yeşil ot)	7.908	1.398	5.567	159.830	37.647	4.245	4,95	3,71
	Bezelye (yemlik)	6.883	4.345	1.584	457.281	238.399	1.918	1,50	1,82
	Buğday (hası/yeşil ot)	94.033	31.032	3.030	337.190	151.143	2.231	27,89	20,53
	Hayvan pancarı	270	45	6.000	49.823	9.946	5.009	0,54	0,45
	Mısır (Sıaljılık)	3.646.781	582.120	6.285	28.653.531	5.248.609	5.467	12,73	11,10
DİĞER	Adaçayı	4	31	129	3.133	16.755	187	0,13	0,19
	Lavanta	56	145	386	9.509	52.329	185	0,59	0,28

3.1.2 Açıkta Sebze Yetiştiriciliği Üretimi

ÜRÜNLER		İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %
		Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)		
YAPRAĞI YENEN	Ispanak	52.019	30.028	1.732	232.699	154.473	1.506	22,35	19,44
	Pırasa	30.649	8.027	3.818	160.853	52.339	3.073	19,05	15,34
	Lahana (beyaz)	18.192	7.277	3.874	695.472	129.855	5.356	4,05	5,60
	Marul (göbekli)	17.537	8.894	1.972	211.660	83.260	2.542	8,29	10,68
	Enginar	10.920	8.146	1.341	36.473	25.497	1.430	29,94	31,95
	Marul (kıvrıkcık)	10.917	4.202	2.598	259.868	97.479	2.666	4,20	4,31
	Lahana (kırmızı)	4.972	2.377	2.092	235.329	50.351	4.674	2,11	4,72
	Marul (İceberg)	5.975	1.625	3.677	106.245	35.796	2.968	5,62	4,54
	Roka	2.537	3.517	721	39.415	23.320	1.690	6,44	15,08
	Maydanoz	1.953	1.554	1.257	127.183	88.316	1.440	1,54	1,76
	Dereotu	277	318	871	14.470	12.740	1.136	1,91	2,50
	Tere	142	227	626	11.066	1.293	8.514	1,29	2,67

ÜRÜNLER	İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %	
	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)			
Nane	96	89	1.079	26.198	14.506	1.806	0,37	0,61	
Pazı	9	8	1.125	9.352	5.667	1.653	0,10	0,14	
Semizotu	7	10	700	15.010	4.359	3.443	0,05	0,23	
Kereviz (sap)	18	18	1.000	964	460	2.096	1,87	3,91	
BAKLAGİL	Fasulye (taze)	36.033	22.845	1.577	505.203	389.726	1.296	7,13	5,86
	Bezelye (taze)	14.443	12.919	1.118	147.344	144.011	1.023	9,80	8,97
	Barbunya (taze)	8.000	6.444	1.241	70.021	62.544	1.120	11,43	10,30
	Bakla (taze)	1.936	2.637	734	32.825	36.745	893	5,90	7,18
	Börülce (taze)	1.771	1.566	1.131	12.635	15.798	800	14,02	9,91
MEYVESİ YENEN	Domates (Salçalık)	770.034	97.267	7.917	5.550.048	705.118	7.872	13,87	13,79
	Domates (Sofralık)	120.647	17.816	6.772	7.749.152	958.116	8.088	1,56	1,86
	Hıyar (Sofralık)	112.473	8.299	13.553	1.562.058	239.349	6.526	7,20	3,47
	Biber (salçalık, kapya)	60.812	18.057	3.368	1.602.457	375.147	4.272	3,79	4,81
	Karpuz	35.226	8.941	3.940	3.147.921	640.700	4.913	1,12	1,40
	Hıyar (turşuluk)	124.651	50.620	2.462	309.654	113.433	2.730	40,25	44,63
	Biber (sivri)	24.034	8.415	2.856	939.178	251.672	3.732	2,56	3,34
	Karpuz	35.226	8.941	3.940	3.147.961	640.700	4.913	1,12	1,40
	Kavun	21.334	9.664	2.208	1.403.214	548.123	2.560	1,52	1,76
	Patlıcan	16.127	4.781	3.373	817.591	166.619	4.907	1,97	2,87
	Biber (dolmalık)	10.547	2.879	3.663	395.441	114.197	3.463	2,67	2,52
	Bamya	2.419	3.346	723	29.120	43.793	665	8,31	7,64
	Kabak (sakız)	2.330	1.029	2.264	573.617	98.816	5.805	0,41	1,04
SOĞAN-YUMRU KÖK	Kereviz (kök)	9.591	3.469	2.4765	22.460	9.278	2.421	42,70	37,39
	Soğan (taze)	1.498	964	1.554	115.702	62.303	1.857	1,29	1,55
	Kırmızı pancar	2.469	943	2.929	21.188	4.592	4.614	11,65	18,36
	Havuç	831	415	2002	777.908	136.627	5.694	0,11	0,30
	Turp (kırmızı)	800	565	1.416	165.464	48.156	3.436	0,48	1,17
	Sarımsak (taze)	137	107	1.280	54.127	24.173	2.239	0,25	0,44
	Turp (bayır)	37	18	2.056	13.547	5.768	2.349	0,27	0,31
DİĞER	Karnabahar	50.435	21.845	2.309	251.484	90.054	2.793	20,05	24,26
	Brokoli	50.983	21.643	2.356	116.082	51.512	2.253	43,92	42,02
	Mantar (kültür)	575	31	18.548	71.479	1.090	65.577	0,80	2,84
	Kuşkonmaz	26	30	867	1.600	2.082	768	1,63	1,44

3.1.3 Örtü Altı Üretimi

Süs Bitkileri Örtü Altı Üretimi

ÜRÜNLER	İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %
	Üretim (adet)	ALAN (m ²)	VERİM (adet/m ²)	Üretim (adet)	ALAN (m ²)	VERİM (adet/m ²)		
CAM SERA								
Gerbera, kesme	600.000	4.000	150	5.466.900	52.069	105	10,98	7,68
İç Mekan Süs Bitkileri (Oda Bit.)	205.000	15.000	14	2.159.782	138.267	16	9,49	10,85
Statice, Kesme	196.000	4.900	40	196.000	4.900	40	100	100
Glâyöl, Kesme	125.000	2.500	50	125.000	2.500	50	100	100
Kasımpatı (Krizantem), Kesme	50.000	1.000	50	405.025	8.865	46	12,34	11,28
Dış Mekan Süs Bitkileri	15.000	500	30	928.506	37.959	24	1,62	1,32
PLASTİK SERA								
Kasımpatı (Krizantem), Kesme	65.819.000	899.400	73	69.235.745	979.248	71	95,07	91,85
Karanfil, Kesme	57.000.000	429.000	133	900.888.636	5.934.562	152	6,33	7,23
Gül, kesme	24.361.500	790.100	31	58.303.500	1.455.749	40	41,78	54,27
Gerbera, kesme	10.315.250	66.450	155	95.029.020	1.090.861	87	10,85	6,09
Diğer Kesme Çiçek ve Çiçek Koncaları	26.852.750	304.300	88	32.763.750	715.491	46	81,96	42,53
Lisianthus, Kesme	4.062.000	54.300	75	12.416.200	185.390	67	32,72	29,29
Lilyum (Zambak), Kesme	2.075.000	75.000	28	2.655.025	99.801	27	78,15	75,15
Dış Mekan Süs Bitkileri	1.543.780	174.500	9	100.235.834	1.579.825	63	1,54	11,05
İç Mekan Süs Bitkileri (Oda Bit.)	110.952.000	456.135	243	131.518.850	1.186.170	111	84,36	38,45
Fresia, Kesme	3.101.700	14.770	210	6.996.960	49.949	140	44,31	29,57
Şebboy, Kesme	804.250	12.750	63	2.435.200	69.160	35	33,03	18,44
Statice, Kesme	105.000	1.500	70	150.000	1.500	70	100,00	100,00
Gypsohilla, Kesme	220.000	5.500	40	41.307.500	421.000	98	0,53	1,31
Glâyöl, Kesme	50.000.	3.500	14	50.000	3.500	14	100,00	100,00
YÜKSEK TÜNEL								
Dış mekan süs bitkisi	28.962.500	501.500	58	81.633.896	1.961.763	42	35,48	25,56
İç Mekan Süs Bitkileri (Oda Bit.)	860.050	50.000	17	21.008.950	526.435	40	4,09	9,50
Gerbera, kesme	90.000	300	300	2.575.500	27.205	95	3,49	1,10
ALÇAK TÜNEL								
Dış mekân süs bitkisi	500.000	50.000	10	1.524.500	60.800	25	32,80	82,24

Sebze ve Meyve Örtü Altı Üretimi

ÜRÜNLER	İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %
	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)	Üretim (ton)	ALAN (Da)	VERİM (kg/da)		
PLASTİK SERA								
Biber (dolmalık)	4.974	998	4.984	123.838	12.207	10.145	4,02	8,18
Biber (sivri)	3.366	847	3.974	349.757	34.422	10.161	0,96	2,46
Muz, Plantain Ve Benzerleri	528	85	6.212	682.008	92.469	7.376	0,08	0,09
Çilek	1.220	207	5.894	34.904	7.635	4.572	3,50	2,71
Fasulye (Taze)	183	92	1.989	16.314	4.294	3.799	1,12	2,14
Marul (Kıvırcık)	9.051	2.920	3100	67.364	17.313	3.891	13,44	16,87
Marul (Göbek)	1.092	287	3.805	21.113	4.918	4.293	5,17	5,84
Marul (Iceberg)	1.085	350	3100	10.571	3.701	2.856	10,26	9,46
Maydanoz	369	365	1.011	8.890	3.394	2.619	4,15	10,75
Roka	202	195	1.036	24.961	10.757	2.320	0,81	1,81
Tere	5	2	2.500	3.790	1.618	3.790	0,13	0,12
Hıyar (Sofralık)	100.124	5.033	19.894	730.970	51.715	14.135	13,70	9,73
Patlıcan	2.756	463	5.952	138.721	10.285	13.488	1,99	4,50
Domates (sofralık)	17.701	928	19.074	3.444.325	206.897	16.648	0,51	0,45
YÜKSEK TÜNEL								
Marul (Göbek)	12	2	6.000	16.475	4.663	3.533	0,07	0,04
Hıyar (sofralık)	10	1	10.000	95.871	7.253	13.218	0,01	0,01
Maydanoz	3	3	1.000	1.593	939	1.696	0,19	0,32
ALÇAK TÜNEL								
Domates (sofralık)	390	39	10.000	12.135	1.728	7.023	3,21	2,26
Marul (Göbek)	282	47	6.000	729	185	3.941	38,68	25,41
CAM SERA								
Domates (sofralık)	2.015	81	24.877	448.103	26.915	16.649	0,45	0,30

3.1.4 Meyve Üretimi

ÜRÜN ADI	İZMİR				TÜRKİYE				Ülke Üretim Payı %
	Alan (da)	Meyve Veren Ağaç (adet)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Alan (da)	Meyve Veren Ağaç (adet)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	
BAĞ									
Kr Üzüm, Çekirdeksiz	44.474		47.970	1.079	767.794		981.741	1.279	4,89
Sof. Üzüm, çekirdekli	22.506		14.385	639	1.632.727		1.376.067	843	1,05
Sof. Üzüm, çekirdeksiz	17.713		17.236	973	309.838		422.983	1.365	4,07
Şaraplık üzüm	16.414		11.358	692	559.034		296.606	531	3,83
Kr. Üzüm, Çekirdekli	39		34	872	509.089		322.603	634	0,01
ZEYTİN									
Yağlık zeytin	846.332	15.980.222	185.957	12	6.644.041	115.241.093	1.030.000	9	18,05
Sofralık zeytin	103.085	1.966.069	33.665	17	2.386.570	52.303.870	490.000	9	6,87
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİ									
Armut	3.138	185.528	4.887	26	227.259	12.340.587	534.513	43	0,91
Ayva	2.941	139.259	5.594	40	81.617	3.662.560	192.237	52	2,91
Diğer elma	1.085	30.037	1.417	47	512.807	34.990.618	1.306.031	37	0,11
Elma (golden)	1.157	19.584	902	46	369.287	14.323.012	1.115.395	78	0,08
Elma (starking)	694	22.622	748	33	577.293	23.101.823	1.732.915	75	0,04
Muşmula	0	4.750	71	15	2.339	261.246	5.217	20	1,36
Hünnap	29	2.475	89	36	3.089	105.930	2.659	25	3,35
SERT ÇEKİRDEKLİ									
Kiraz	118.509	3.259.856	101.830	31	798.622	21.923.676	736.791	34	13,82
Şeftali	37.860	1.283.426	63.996	50	397.694	15.836.804	800.336	51	8,00
Erik	12.006	478.727	16.193	34	213.419	9.297.702	355.132	38	4,56
Nektarin	2.262	77.770	3.624	47	161.581	5.359.708	276.516	52	1,31
Kayısı	3.220	110.619	3.254	29	1.449.405	19.776.637	750.000	38	0,43
Vişne	427	17.739	437	25	193.401	5.507.406	211.291	38	0,21
İğde	0	8.740	101	12	95	255.079	4.026	16	2,51
Zerdali	0	2.605	52	20	9.487	726.723	16.576	23	0,31
SERT KABUKLULAR									
Kestane	37.809	552.445	20.695	37	139.922	2.515.926	71.156	28	29,08
Ceviz	36.262	412.560	15.043	36	1.740.796	16.777.339	360.000	21	4,18
Badem	7.328	243.903	3.397	14	686.966	14.591.751	170.000	12	2,00
Şam fıstığı(Antep fıstığı)	3.057	85.606	513	6	4.205.622	60.549.046	176.000	3	0,29
TURUNÇGİLLER									
Mandalina (satsuma)	46.868	1.736.685	166.774	96	262.812	8.215.792	1.223.181	149	13,63
Mandalina (diğer)	156	14.090	516	37	399.276	10.943.375	1.597.246	146	0,03
Portakal (Washington)	198	7.272	467	64	305.352	8.528.942	1.500.257	176	0,03
Limon Ve Misket Limonu	269	3.733	267	31	564.389	15.443.029	2.325.726	151	0,01
Diğer Portakallar	37	1.024	51	50	178.543	4.226.971	753.211	178	0,01
Portakal (Yafa)	10	550	38	21	10.920	421.810	57.867	1347	0,04
Mandalina (Klemantin)	0	265	7	26	28.746	955.352	123.896	130	0,01
ÜZÜMSÜ BİTKİLER									
İncir yaş	116.30	2.020.217	78.213	39	574.587	10.776.690	356.000	33	21,97

ÜRÜN ADI	İZMİR				TÜRKİYE				Ülke Üretim Payı %
	Alan (da)	Meyve Veren Ağaç (adet)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Alan (da)	Meyve Veren Ağaç (adet)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	
	1								
Nar	6.540	470.741	18.496	39	293.507	14.074.278	638.821	45	2,90
Çilek	3.969		13.004	3.276	219.835		676.818	3.079	1,92
Trabzon hurması	550	92.740	4.610	50	70.003	1.839.978	127.314	69	3,62
Dut	291	32.998	572	17	17.665	1.985.235	71.383	36	0,80
DiĞER									
Muz, Plantain vb.	85		528	6.212	136.112		930.240	6.834	0,06

3.1.5 Açıkta Süs Bitkileri Üretimi

ÜRÜN ADI	İZMİR			TÜRKİYE			ÜLKE ÜRETİM PAYI %	ÜLKE ALAN PAYI %
	ÜRETİM	ALAN	VERİM	ÜRETİM	ALAN	VERİM		
	(adet)	(m2)	(adet/m2)	(adet)	(m2)	(adet/m2)		
DIŞ MEKAN	206.540.880	12.670.500	16	525.484.719	41.026.324	13	39,30	30,88
KESME ÇİÇEK	217.722.450	2.259.270	67	1.372.466.478	14.441.720	95	15,86	22,57
Kasımpatı (Krizantem)	72.324.000	999.900	72	78.763.020	1.151.113	68	91,83	86,86
Karanfil	58.610.000	452.000	130	912.485.536	6.020.857	152	6,42	7,51
Gül	24.361.500	790.100	31	105.771.175	2.843.658	37	23,03	27,78
Diğer Kesme Çiçek Ve Çiçek Koncaları	28.027.750	327.800	86	36.714.725	823.838	45	76,34	39,79
Gerbera	11.005.250	70.750	156	103.296.420	1.173.135	88	10,65	6,03
Nergis	10.370.000	314.000	33	36.742.302	900.829	41	28,22	34,86
Lisianthus	4.062.000	54.300	75	15.909.500	249.002	64	25,53	21,81
Lilyum (Zambak)	3.350.000	160.000	21	8.166.850	360.466	23	41,02	44,39
Glayöl	775.000	31.000	25	3.043.800	110.700	27	25,46	28,00
Fresia	3.101.700	14.770	210	15.403.060	107.652	143	20,14	13,72
Şebboy	804.250	12.750	63	8.689.150	170.978	51	9,26	7,46
Sümbül	410.000	20.000	21	1.058.000	37.850	28	38,75	52,84
Statice	301.000	6.400	47	301.000	6.400	47	100,00	100,00
Gypsohilla	220.000	5.500	40	46.121.940	485.222	95	0,48	1,13
ÇİÇEK SOĞANLARI	39.363.800	12.698	3100	67.448.100	346.548	195	58,36	3,66
İÇ MEKAN	112.017.050	521.135	215	156.836.952	2.066.672	76	71,42	25,22

3.1.6 İzmir'de Yetiştirilen Önemli Ürünlerin Üretim Miktarına Göre Türkiye'deki Sıralaması

Ürün Çeşidi	Üretim Miktarı (ton)	Alan (da)	Türkiye %si	Sıralama
Tarla Bitkileri				
Silajlık Mısır	3.646.781	582.120	TR'nin %12,72'si	TR'de 1.
Yem şalgamı	187.337	25.985	TR'nin %58,95'i	TR'de 1.
Triticale (yeşil ot)	469.554	146.520	TR'nin %37,36'sı	TR'de 1.
İtalyan çimi	490.742	122.853	TR'nin %22,77'si	TR'de 2.
Patates	476.543	124.040	TR'nin %8,36'sı	TR'de 4.
Pamuk (kütlü)	115.104	248.526	TR'nin %5,48' i	TR'de 5.
Sebzeler				
Brokoli	50.983	21.643	TR'nin %43,92	TR'de 1.
Kereviz (kök)	9.591	3.469	TR'nin %42,70	TR'de 1.
Enginar	10.920	8.146	TR'nin %29,94	TR'de 1.
İspanak	52.019	30.028	TR'nin %22,35	TR'de 1.
Karnabahar	50.435	21.845	TR'nin %20,05	TR'de 2.
Hıyar (kornişon)	124.651	50.620	TR'nin %40,25	TR'de 1.
Pırasa	30.649	8.027	TR'nin %19,05	TR'de 1.
Börülce (taze)	1.771	1.566	TR'nin %14,02	TR'de 3.
Domates (sanayi)	770.034	97.267	TR'nin %13,87	TR'de 4.
Pancar (kırmızı)	2.469	843	TR'nin %11,65	TR'de 2.
Bezelye (taze)	14.443	12.919	TR'nin %9,80	TR'de 3.
Meyveler				
Kiraz	101.830	118.509	TR'nin %13,82	TR'de 1.
Kestane	20.695	37.839	TR'nin %29,08	TR'de 2.
İncir (yaş)	78.213	116.301	TR'nin %21,97	TR'de 2.
Zeytin (Yağlık)	185.957	846.332	TR'nin %18,05	TR'de 1.
Mandalina Satsuma	166.774	46.868	TR'nin %13,63	TR'de 3.
Süs Bitkileri				
	(adet)	(da)		
Dış Mekan Süs Bitkileri	206.540.880	12.670	TR'nin %39,30	TR'de 1.
Çiçek Soğanı	39.363.800	13	TR'nin %58,36	TR'de 1.
Kesme Çiçek				
Nergis	10.370.000	314	TR'nin %28,22	TR'de 2.
Kasımpatı (krizantem)	72.324.000	1.000	TR'nin %91,82	TR'de 1.
Diğer Kesme Çiçek	28.027.750	328	TR'nin %76,34	TR'de 1.
Statice	301.000	6,4	TR'nin %100	TR'de 1.
İç Mekan Süs Bitkileri	112.017.050	521	TR'nin %71,42	TR'de 1.

3.2 Hayvansal Üretim

Hayvancılık Üretimi İzmir, Türkiye’de süt üretimi açısından lider illerden biridir. İlde yaklaşık **500.000 baş** büyükbaş hayvan bulunmakta ve bu hayvanlar modern çiftliklerde yetiştirilmektedir. İzmir’de büyükbaş hayvancılığın yanı sıra küçükbaş hayvancılık da yaygındır. İlde toplam **700.000 baş** koyun ve keçi bulunmaktadır.

- **Süt Üretimi:** İzmir’de günlük ortalama **4.600 ton** süt üretilmektedir. Bu, İzmir’in süt üretiminde Türkiye’nin en önemli merkezlerinden biri olduğunu göstermektedir. Süt üretiminin büyük bir kısmı Tire, Ödemiş ve Bayındır ilçelerinde gerçekleşmektedir.
- **Et Üretimi:** İldeki yıllık et üretimi yaklaşık **50.000 ton** civarındadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık faaliyetleri, İzmir’in kırsal bölgelerinde önemli bir geçim kaynağıdır.
- **Kanatlı Hayvancılık:** İzmir’de ayrıca **10 milyonun** üzerinde kanatlı hayvan (tavuk, hindi vb.) yetiştirilmektedir. Bu hayvanlardan elde edilen yumurta ve et, yerel pazarda ve Türkiye genelinde tüketilmektedir.

3.2.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

İlçe	BÜYÜKBAŞ			
	2020	2021	2022	2023
Aliğa	7.706	8.305	8.250	7.683
Balçova	400	373	144	234
Bayındır	97.500	94.330	94.080	98.103
Bayraklı	130	107	64	57
Bergama	50.846	63.292	64.783	60.263
Beydağ	31.925	29.831	30.997	27.098
Bornova	4.195	3.780	3.000	2.905
Buca	4.349	3.891	5.802	6.734
Çeşme	1.897	1.725	1.657	2.302
Çiğli	3.314	2.538	2.093	2.821
Dikili	8.878	11.200	10.079	9.579
Foça	17.991	14.886	10.497	12.892
Gaziemir	375	441	398	350
Güzelbahçe	1.350	1.176	586	398
Karabağlar	24	20	21	22
Karaburun	226	188	175	172
Karşıyaka	196	185	189	159
Kemalpaşa	30.183	34.451	37.666	36.709
Kınık	13.772	16.287	16.269	17.256
Kiraz	103.891	104.685	106.746	110.976
Konak	-	-	-	0
Menderes	27.259	25.279	23.796	25.875
Menemen	22.587	22.700	22.520	26.071
Narlidere	34	39	22	20
Ödemiş	195.243	182.028	178.543	200.282
Seferihisar	4.678	3.522	3.546	3.353
Selçuk	3.633	3.444	3.402	2.921

İlçe	BÜYÜKBAŞ			
	2020	2021	2022	2023
Tire	115.208	115.824	116.538	122.732
Torbalı	35.282	33.346	33.460	34.792
Urla	2.536	3.197	3.145	3.578
TOPLAM	785.608	781.070	778.468	816.337

3.2.2 Küçükbaş Hayvan Varlığı

İlçe	KÜÇÜKBAŞ			
	2020	2021	2022	2023
Aliağa	44.581	49.494	49.785	49.064
Balçova	2.592	2.821	2.059	1.936
Bayındır	36.343	37.600	39.339	26.863
Bayraklı	555	677	599	681
Bergama	125.299	118.687	105.100	111.112
Beydağ	4.022	5.679	7.765	9.756
Bornova	16.219	15.202	14.200	12.747
Buca	9.253	8.840	8.600	9.018
Çeşme	10.572	12.321	12.956	11.551
Çiğli	20.660	14.966	13.093	12.727
Dikili	96.164	91.000	79.096	65.753
Foça	32.785	15.000	11.200	12.873
Gazimir	2.351	2.736	3.293	2.881
Güzelbahçe	10.973	10.154	10.242	13.384
Karabağlar	8.005	7.500	7.366	6.355
Karaburun	34.716	29.476	28.484	22.159
Karşıyaka	3.943	3.500	3.250	3.447
Kemalpaşa	47.097	37.186	34.817	36.619
Kınık	55.760	62.111	61.130	57.929
Kiraz	35.163	40.324	35.484	32.763
Konak	-	-	-	-
Menderes	59.163	58.401	43.292	40.724
Menemen	81.860	62.640	60.040	50.560
Narlidere	552	821	768	307
Ödemiş	88.243	53.494	56.971	55.827
Seferihisar	59.678	49.538	46.530	36.205
Selçuk	12.746	13.437	11.279	10.099
Tire	72.253	55.326	54.817	52.372
Torbalı	57.351	48.969	55.234	45.928
Urla	28.200	25.030	21.445	21.571
TOPLAM	1.057.099	932.930	878.234	813.211

3.2.3 Kanatlı Varlığı

İlçe	KANATLI			
	2020	2021	2022	2023
Aliğa	1.225.980	1.452.800	1.175.532	1.173.400
Balçova	150	250	150	150
Bayındır	586.101	660.880	344.648	361.634
Bayraklı	210	185	250	265
Bergama	2.099.135	2.098.895	2.063.811	2.165.019
Beydağ	5.940	5.911	5.915	5.692
Bornova	6.505	4.090	4.082	4.070
Buca	62.085	61.741	86.127	90.987
Çeşme	5.232	3.825	3.883	3.587
Çiğli	-	-	-	-
Dikili	160.650	152.404	140.107	146.135
Foça	1.663.300	2.247.370	2.247.370	2.247.420
Gazimir	262	245	188	186
Güzelbahçe	21.401	21.245	21.750	23.182
Karabağlar	1.100	1.200	1.481	1.958
Karaburun	3.048	3.049	3.048	3.023
Karşıyaka	267	270	285	327
Kemalpaşa	7.386.746	3.830.354	4.245.863	3.565.824
Kınık	1.236.253	1.235.528	1.249.515	1.266.055
Kiraz	165.320	174.170	175.731	73.173
Konak	-	-	-	-
Menderes	366.123	306.265	379.230	314.520
Menemen	562.703	1.883.687	1.889.250	1.107.686
Narlidere	629	589	1.075	1.123
Ödemiş	928.873	919.310	989.701	818.530
Seferihisar	243.355	187.577	133.773	119.050
Selçuk	10.238	40.209	90.663	12.213
Tire	816.497	1.401.800	1.210.503	596.807
Torbali	3.686.885	3.658.625	3.812.575	3.482.255
Urla	283.100	92.395	111.640	105.258
TOPLAM	21.528.088	20.444.869	20.388.146	17.689.529

3.2.4 Arılı Kovan Varlığı

İlçe	ARILI KOVAN			
	2020	2021	2022	2023
Aliğa	4.861	4.325	4.151	5.000
Balçova	1.683	971	1.174	1.292
Bayındır	12.020	12.820	10.500	11.840
Bayraklı	4.552	4.784	5.294	5.340
Bergama	80.898	65.078	75.107	85.286
Beydağ	1.615	1.617	2.012	2.062

İlçe	ARILI KOVAN			
	2020	2021	2022	2023
Bornova	5.412	5.525	4.850	5.000
Buca	4.700	5.100	5.231	5.375
Çeşme	950	1.150	1.175	1.100
Çiğli	2.400	2.100	3.013	2.988
Dikili	3.994	4.300	4.868	4.434
Foça	2.600	2.600	2.335	1.401
Gaziemir	1.870	1.658	1.062	1.190
Güzelbahçe	748	745	1.983	2.131
Karabağlar	3.083	2.408	2.738	2.950
Karaburun	1.123	1.675	2.000	2.259
Karşıyaka	2.810	2.633	2.726	2.850
Kemalpaşa	29.248	33.001	45.714	48.450
Kınık	4.230	2.840	3.435	3.260
Kiraz	5.220	5.480	5.774	5.930
Konak	1.014	992	252	358
Menderes	10.416	11.251	11.766	11.988
Menemen	10.802	10.800	11.930	10.601
Narlidere	477	605	526	545
Ödemiş	36.014	46.831	32.852	36.002
Seferihisar	9.046	11.102	9.165	10.770
Selçuk	3.750	4.224	5.329	5.782
Tire	12.165	12.000	11.146	11.424
Torbali	13.800	15.803	15.881	15.950
Urla	2.448	2.500	3.190	3.155
TOPLAM	273.949	276.918	287.179	306.713

3.2.5 Tek Tırnaklı Varlığı

İlçe	TEK TIRNAKLI			
	2020	2021	2022	2023
Aliağa	93	79	77	49
Balçova	15	16	19	16
Bayındır	336	273	327	326
Bayraklı	-	-	-	-
Bergama	15	19	143	143
Beydağ	237	181	171	46
Bornova	161	160	183	178
Buca	1.058	1.059	42	41
Çeşme	40	23	19	19
Çiğli	83	38	53	42
Dikili	355	350	375	376
Foça	31	21	18	20
Gaziemir	-	-	-	-

İlçe	TEK TIRNAKLI			
	2020	2021	2022	2023
Güzelbahçe	19	19	10	12
Karabağlar	44	44	46	40
Karaburun	3	8	7	7
Karşıyaka	50	55	55	50
Kemalpaşa	209	161	196	197
Kınık	223	168	168	170
Kiraz	73	58	43	36
Konak	-	-	-	-
Menderes	216	9	28	23
Menemen	600	220	218	224
Narlidere	16	16	16	15
Ödemiş	498	364	394	430
Seferihisar	51	51	27	40
Selçuk	141	145	156	128
Tire	426	387	421	415
Torbali	347	116	97	68
Urla	285	248	44	50
TOPLAM	5.625	4.288	3.353	3.161

3.2.6 Hayvansal Üretim

Ürünler	2020	2021	2022	2023
Süt Üretim Miktarı (ton)	1.377.570	1.180.000	1.422.911	1.680.000
Bal (ton)	1.493,07	3.056,07	3.515,55	3.626,22
Yumurta (adet)	1.930.486.440	1.940.440.500	1.970.832.600	1.546.999.560
Kırmızı Et (ton)	34.934	40.000	42.036	42.691
Beyaz Et (ton)	321.000	386.000	424.365	390.059

3.2.7 Su Ürünleri Üretimi

Yıl			Üretim (Ton)
2022	Avcılık	İç su	8,00
		Deniz	2.588,00
		Toplam	2.596,00
	Kültür Üretimi	İç su	165,00
		Deniz	104.900,00
		Toplam	105.065,00
Genel Toplam		107.661,00	
2023	Avcılık	İç su	13,78
		Deniz	4.735,95
		Toplam	4.749,73
	Kültür Üretimi	İç su	185,88
		Deniz	109.814,13
		Toplam	110.000,00
Genel Toplam		114.749,73	

3.3. Makro Veriler

3.3.1 Tarımsal Üretim Değeri

2002 yılında 2,3 milyar TL olan tarımsal üretim değerimiz, 2020 yılında 18 milyar TL'na ulaşarak Türkiye sıralamasında dördüncü sıraya yerleşmiştir. 2021 yılı Toplam Tarımsal Üretim Değeri 18.808.469 milyar Türk Lirasıdır.

3.3.2 Tarım Ürünleri İhracatı

2002 yılında 875 milyon dolar olan tarımsal ihracatımız; 2021 yılında 2,9 milyar dolara yükselirken, 2022 yılında da yaklaşık 3,3 milyar dolar seviyelerine ulaşmış ve 2023 yılında tarımsal ihracatımız 3.572.158 dolardır.

İhracat Çeşidi	2021	2022	2023
Deri ve Deri Mamulleri	150.405	162.492	152.250
Fındık ve Mamulleri	69.642	49.931	53.572
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	464.597	688.888	628.069
Kuru Meyve ve Mamulleri	482.571	481.587	537.773
Meyve Sebze Mamulleri	455.759	480.274	499.007
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	490.990	521.375	538.590
Süs Bitkileri ve Mamulleri	16.599	18.746	18.040
Tütün	494.372	521.420	548.882
Yaş Meyve ve Sebze	210.009	220.026	214.197
Zeytin ve Zeytinyağı	88.371	172.554	381.774
TOPLAM	2.923.315	3.317.293	3.572.158

*<https://tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari>

3.4 Tarımsal Destekleme ve Hibe Değerleri

Tarım ve Orman Bakanlığı'nca 2002- 2023 yılları arasında İzmir ilinde yapılan tarımsal destekleme ve hibe tutarı 8.277.832.821_TL'dir.

DESTEKLEME TÜRÜ	2002-2019 Toplam	2020	2021	2022	2023	Toplam
Bitkisel Üretim	1.813.987.108	221.663.832	246.090.383	547.874.207	304.500.423	3.134.115.953
Hayvansal Üretim	1.823.327.329	444.330.736	473.481.272	893.665.337	445.900.548	4.080.705.222
Balıkçılık ve Su Ürünleri	91.651.608	2.189.818	3.123.254	3.301.594	8.354.009	108.620.283
Yem Bitkileri	437.109.339	55.029.647	53.219.290	47.732.661	51.519.712	644.610.649
Kırsal Kalkınma Yatırımları Destekleme Programı	207.383.975	12.199.930	19.623.804	28.540.568	42.032.437	309.780.714
TOPLAM	4.373.459.359	735.413.963	795.538.003	1.521.114.367	852.307.129	8.277.832.821

3.4.1 Bitkisel Üretim Desteklemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Mazot Desteği	47.430.623,24	52.681.422,02	215.152.527,35	183.215.348
Kimyevi Gübre Desteği	18.797.463,17	19.655.962,68	50.860.860,00	48.136.245
Toprak Analiz Desteği	-	-	-	0
Fark Ödemesi Desteği (Hububat)	2.976.336,81	4.978.370,01	4.100.767,00	64.604.585
Fark Ödemesi Desteği (Pamuk, Ayçiçeği, Aspir, Kanola)	124.669.204,63	129.561.955,19	245.257.588,00	0
Fark Ödemesi Desteği (Mısır)	2.371.316,37	2.078.420,66	1.788.683,00	535.450
Fark Ödemesi Desteği (Zeytinyağı)	4.616.980,17	5.070.217,41	6.719.796,00	0
Dane Zeytin Desteklemesi	516.551,55	659.973,21	849.003,00	0
Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği	2.247.311,78	2.368.559,78	2.480.793,00	5.850.355
Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği	525.456,63	399.318,29	389.005,00	297.046
Sertifikalı Tohum Üretimi Desteği	325.727	913.116	321.662,00	0
Sertifikalı Fide Üretimi Desteği	214.426,25	266.021,75	207.472,00	0
Küçük Aile işletme Desteği	189.694,10	256.876,90	561.612,60	0
Geleneksel Zeytin Budama Desteklemesi	14.924,90	19.667,30	19.042,00	0
Fındık Alan Bazlı Desteklemesi	12.458,03	6.720,78	7.563,47	0
Lisanslı Depoculuk Desteklemesi	3.789,33	4.170	3.696,00	0
Ek Girdi Desteği	-	10.523.560	-	0
ÇATAK	1.999.164,62	-	-	0
Biyolojik ve Biyoteknik Müc. (Açıkta ve Örtüaltı) Desteklemesi	1.026.987,93	849.378,28	1.055.126,15	1.861.394
Organik Tarım Desteği (Bitkisel)	8.360.003,27	8.455.961,36	6.020.161,00	0
İyi Tarım Uygulamaları Desteği	1.680.286,74	1.911.174,14	1.032.524,00	0
Bitkisel Karantinası Desteği	182.880	274.410	1.219.920,00	0
Katı Organik-Organomineral Gübre Desteği	2.555.885,64	4.030.541,30	4.295.836,00	0
Verim Kaybı-Kuraklık Desteklemesi	-	242.106,83	-	0
ÇMVA	107.400	103.200	-	0
Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteği	736.000	690.000	660.000	0
Doğrudan Gelir Desteği	-	-	-	0
TMO Alım Prim Desteklemesi	-	-	4.720.569,00	0
Bombus Arısı Desteklemesi	102.960	89.280	150.000,00	0
TOPLAM	221.663.832,16	246.090.383,89	547.874.206,57	304.500.423,22

3.4.2 Hayvansal Üretim Desteklemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Çiğ Süt Desteklemesi	300.873.670,15	313.167.995,78	625.679.452,84	431.778.680
Süt Tozu Desteklemesi	-	-	-	-
Ari İşletme Desteklemesi	11.254.725	12.105.675	16.268.100	-
Onaylı İşletme Desteklemesi	2.270.800	2.402.100	2.666.200	-
Süt Analizi Desteklemesi	10.010.300	1.289.300	8.432.500	-
Gen Kaynaklarını Geliştirme (Halk Elinde Islah) Desteklemesi	1.226.585	883.205	2.312.100	-
Arılı Kovan Desteklemesi	3.549.792,66	4.293.360	6.450.010	-
Hastalık Tazminatı	5.686.383,28	6.724.262,11	6.720.111	14.121.868
Küpe Uygulama Desteklemesi	650.061,25	592.012	437.878	-
Buzağı Desteklemesi	87.104.658,75	97.777.232	137.300.513	-
Besilik Sığır Desteklemesi	6.244.500	7.159.175	13.086.225	-
Anaç Koyun-Keçi Desteklemesi	11.980.810	12.005.405	17.250.250	-
Malak Desteklemesi	10.750	25.500	53.500	-
Sürü Büyütme Desteklemesi	3.229.300	4.722.910	5.682.600	-
Sürü Yöneticisi Desteklemesi	160.000	150.000	372.000	-
Düve Alım Desteklemesi	78.400	-	768.000	-
Damızlık Küçükbaş Hayvan Yatırımı (15+1) Desteklemesi	-	10.130.640	-	-
Çiğ İnek Sütünün Sınıflandırılması Dest.	-	-	50.039.397	-
Gebe Düve Desteklemesi	-	-	-	-
Dişi Manda Desteklemesi	-	52.500	146.500	-
Anaç Sığır	-	-	-	-
TOPLAM	444.330.736,09	473.481.271,89	893.665.336,84	445.900.548,00

3.4.3 Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği Desteklemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Su Ürünleri Yetiştiriciliği	1.029.068,07	1.435.154,15	1.643.143,55	1.910.321,19
Geleneksel Kıyı Balıkçılığı	1.160.750,00	1.688.100,00	1.658.450,00	6.443.687,50
TOPLAM	2.189.818,07	3.123.254,15	3.301.593,55	8.354.008,69

3.4.4 Yem Bitkileri Üretimi Desteklemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Yem Bitkileri Üretim	55.029.647,11	53.219.289,98	47.732.661,23	51.519.712,32

3.4.5 Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteklemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Tarımsal Yayım ve Danışmanlık	736.000	690.000	660.000	864.000

3.4.6 Kırsal Kalkınma Yatırımları Destekleme Programı Kapsamında Yapılan Hibe Ödemeleri

DESTEKLEME TÜRÜ	2020	2021	2022	2023
Ekonomik Yatırımlar	9.739.831	11.190.984	16.972.565	17.769.676
Makine Ekipman Yatırımları	-	-	11.074.985	11.349.296
Bireysel Sulama Yatırımları	-	159.550	493.018	811.121
Genç Çiftçi Projesi	-	-	-	-
Uzman Eller Projesi	2.460.099	-	1.198.891	5.043.200
Büyükbaş ve Küçükbaş	-	7.749.924	-	-
Arıcılık ve İpekböcekçiliği	-	523.346	660.000	-
TOPLAM	12.199.930	19.623.804	30.399.460	34.973.293

3.5 İzmir iline ait Coğrafi İşaretli Ürünler

İzmir'deki coğrafi işaret başvuruları, 1996 yılında Bergama ilçesinde "Bergama El Halısı" ile başlamış olup, en son Selçuk Belediyesi tarafından 03.03.2020 tarihinde yapılan başvuru ile 25.08.2023 tarihinde Gökçealan Osmancık Üzümü'nün tescil edilmesiyle devam etmektedir. İzmir ilinde toplamda 40 adet tescilli ürün bulunmaktadır; bunların 23'ü Mahreç İşareti, 17'si Menşe Adı olup, ayrıca 15 ürün başvuru aşamasında beklemektedir.

Tescilli Ürünler

Ürün Grubu	Coğrafi İşaretin Adı	Türü
Çikolata, şekerleme ve türevi ürünler	Bozdağ Kestane Şekeri	Mahreç İşareti
İşlenmiş İşlenmemiş Et Ürünleri	Bergama Köftesi	Mahreç İşareti
Peynirler	İzmir Tulum Peyniri	Mahreç İşareti
Yemekler ve çorbalar	Ödemiş Köftesi	Mahreç İşareti
	Tire Şiş Köfte	Mahreç İşareti
	İzmir Kumrusu	Mahreç İşareti
Tereyağı dâhil katı ve sıvı yağlar	Ödemiş Çekişte Zeytinyağı	Menşe Adı
	Kuzey Ege Zeytinyağları	Mahreç İşareti
	Güney Ege Zeytinyağları	Menşe Adı
Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar	İzmir Gevreği	Mahreç İşareti
	İzmir Boyozu	Mahreç İşareti
	İzmir Lokması	Mahreç İşareti
	İzmir Şambalisi	Mahreç İşareti
	Beydağ Simit Dürüm	Mahreç İşareti
	Ödemiş Nohut Ekmeği	Mahreç İşareti
İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar	Torbalı Kuru Domatesi	Mahreç İşareti
	Arslanlar Biberi	Menşe Adı
	Kınık Kuru Domatesi	Mahreç İşareti
	Çavuşdağı Kuru Fasulyesi	Mahreç İşareti
	Bornova Misket Üzümü	Menşe Adı
	Ödemiş Patatesi	Menşe Adı
	Ege Sultani Üzümü	Menşe Adı
	Kemalpaşa Kirazı	Menşe Adı
	Çeşme Kavunu	Menşe Adı
	Ege İnciri	Menşe Adı
	Bergama Kozak Çam Fıstığı	Menşe Adı
	Bornova Kınalı Bamyası	Menşe Adı
	Gümüldür Mandalinası (Gümüldür Mandarin)	Menşe Adı

Ürün Grubu	Coğrafi İşaretin Adı	Türü
	Urla Sakız Enginarı	Menşe Adı
	Kavacık Üzümü	Menşe Adı
	Seferihisar Mandalinası	Menşe Adı
	Gökçealan Osmançık Üzümü	Mahreç İşareti
Halılar ve kilimler	Bergama El Halısı	Mahreç İşareti
Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri	Görece Nazar Boncuğu	Mahreç İşareti
Dokumalar	Tire Beledi Dokuması	Mahreç İşareti
Alkolsüz İçecekler	Bademli Koruk Şerbeti	Mahreç İşareti
Diğer ürünler	Ödemiş İpeği	Menşe Adı
	Ege Pamuğu	Menşe Adı
	Bergama Graniti	Mahreç İşareti
	Bergama Parşömeni/ Bergama Kâğıdı	Mahreç İşareti

Başvuru Aşamasındaki Coğrafi İşaretli Ürünler

Sıra No	Coğrafi İşaretin Adı	Başvuru Tarihi	Türü	Başvuru Yapan
1	Anneanne Çorbası	04.12.2023	Menşe Adı	Atatürk Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
2	Bayındır Çiçeği	09.03.2023	Menşe Adı	Halil BUHUR
3	Bergama Tulum Peyniri	15.01.2020	Menşe Adı	Bergama Ticaret Odası
4	Bergama Çığirtması	01.06.2022	Mahreç İşareti	Bergama Ticaret Odası
5	Dekoratif Bakır Sürahi	30.11.2023	Geleneksel Ürün Adı	Atatürk Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
6	Efemçukuru Üzümü	16.06.2023	Menşe Adı	Menderes Belediyesi
7	Foça Kaymaklı Yoğurt	12.09.2023	Mahreç İşareti	Sınırlı Sorumlu Bağarası Ve Yeni Bağarası Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
8	Helvacı Kilimi	19.09.2023	Mahreç İşareti	Aliğa Belediyesi
9	Karaburun Kopanisti Peyniri	26.10.2023	Menşe Adı	Karaburun Belediyesi
10	Menemen Menemeni	25.01.2023	Mahreç İşareti	Menemen Belediyesi
11	Payamlı Bardack İnciri	11.08.2022	Menşe Adı	Güzelbahçe Belediyesi
12	Seferihisar Topan Karakılçık Buğdayı	16.02.2022	Menşe Adı	Seferihisar Belediyesi
13	Yarımada Hurma Zeytini (Hurma Zeytini)	27.12.2023	Menşe Adı	İzmir Büyükşehir Belediyesi
14	Çeşme Damla Sakızı	15.06.2020	Mahreç İşareti	
15	Çeşme Limonu	23.04.2021	Menşe Adı	Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü

3.6 Tarım Alet ve Makine Durumu

İzmir ilinde 2023 yılında tarımsal faaliyette bulunan işletmelerdeki tarım alet makinelerinin miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Alet-Makine Adı	Adet	Alet-Makine Adı	Adet	Alet-Makine Adı	Adet	Alet-Makine Adı	Adet
Karasaban	193	Kombine Patates Hasat Makinesi	6	Ot Silaj Makinesi	1.641	Ürün Sınıflandırma Makinesi	333
Hayvan Pulluğu	1.055	Pancar Sökme Makinesi	3	Mısır Silaj Makinesi	4.483	Yem Dağıtıcı Römork	2.784
Kulaklı Traktör Pulluğu	32.007	Traktörle Çekilen Çayır Biçme Makinesi	1.202	Pamuk Toplama Makinesi	129	Damla Sulama Tesisi	20.788
Ark Açma Pulluğu	9.466	Kuluçka Makinesi	83	Mısır Daneleme Makinesi	80	Yayık	2.011
Diskli Traktör Pulluğu	2.843	Cıvıv Ana Makinesi	56	Mısır Hasat Makinesi	56	Kepçe	2.316
Diskli Anız Pulluğu	595	Süt Sağım Tesisi	5.083	Selektör	9		
Kulaklı Anız Pulluğu	1.005	Süt Sağım Makinesi	15.766	Yem Hazırlama Makinesi	2.720	Traktör	Adet
Toprak Frezesi	4.194	Römork	34.070	Sap Parçalama Makinesi	1.644	Paletli	2
Kültivatör	13.068	Su Tankeri	11.148	Sırt Pülverizatörü	38.307	Tek Akslı 1-5 BG	37
Merdane	2.076	Dip Kazan	1.745	Sedyeli, Motorlu Pülverizatör Tozlayıcı Kombine Atomizör	545	Tek Akslı 5 BG Fazla	301
Diskli Tırmık	16.429	Rototiller	1.612	Kuyruk Milinden Hareketli Pülverizatör	10.633	2 Akslı 1-10 BG	209
Dişli Tırmık	14.616	Taş Toplama Makinesi	22	Motorlu Pülverizatör	4.774	2 Akslı 11-24 BG	710
Kombikürüm	3.793	Toprak Tesviye Makinesi	1.348	Tozlayıcı	454	2 Akslı 25-34 BG	2.733
Ot Tırmığı	2.113	Set Yapma Makinesi	2.059	Atomizör	7.468	2 Akslı 35-50 BG	19.775
Traktörle Çekilen Hububat Ekim Makinesi	880	Toprak Burgusu	598	Santrifüj Pompa	4.888	2 Akslı 51-70 BG	14.408
Patates Dikim Makinesi	2.981	Hayvanla Ve Traktörle Çekilen Ara Çapa Makinesi	11.855	Elektropomp	19.917	2 Akslı 70 BG Fazla	2.989
Çiftlik Gübresi Dağıtma Makinesi	1.216	Pnömatik Ekim Makinesi	2.527	Motopomp	6.088	Toplam	41.164
Kimyevi Gübre Dağıtma Makinesi	16.232	Üniversal Ekim Makinesi	8.751	Derin Kuyu Pompa	29.161	Biçerdöver	Adet
Orak Makinesi	31	Anıza Ekim Makinesi	85	Yağmurlama Tesisi	3.225	0-5 Yaş	15
Biçer Bağlar Makinesi	17	Fide Dikim Makinesi	527	Krema Makinesi	147	6-10 Yaş	20
Balya Makinesi	1.026	Sap Döver Ve Harman Makinesi	269	Motorlu Tırpan	3.245	11-20 Yaş	5
Tınaz Makinesi	32	Sap Toplamalı Saman Yapma Makinesi	146	Ürün Kurutma Makinesi	25	21 ve Üzeri	6
Patates Sökme Makinesi	2.837	Saman Aktarma-Boşaltma Makinesi	14	Meyve Hasat Makineleri	2.612	Toplam	46

3.7 Sulama Faaliyetleri ve Tarımsal Altyapı

İzmir, tarımsal üretimi artırmak amacıyla geniş sulama projelerine ev sahipliği yapmaktadır. İlin tarımsal üretim kapasitesini geliştirmek için sulama kanalları ve barajlar yapılmış, modern sulama yöntemleri uygulanmıştır. Bu sulama projeleri sayesinde tarım alanlarının verimliliği artırılmış ve su kaynaklarının daha verimli kullanılması sağlanmıştır.

Sulama Yatırımları

İzmir'de tarımsal altyapının güçlendirilmesi amacıyla Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından yürütülen çeşitli projeler mevcuttur. Bu projeler, tarımsal sulama faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini artırmak ve çiftçilerin daha verimli üretim yapabilmesini sağlamak için geliştirilmiştir. Küçük Menderes ve Gediz nehirleri, İzmir'in önemli sulama kaynaklarını oluşturmakta olup, bu nehirler üzerinde kurulan barajlar ve göletler aracılığıyla tarımsal sulama sağlanmaktadır.

- **Gediz Nehri Sulama Projesi:** Gediz Nehri üzerinde yürütülen sulama projeleri, Menemen Ovası'ndaki tarımsal üretimi artırmak için yapılmıştır. Bu proje sayesinde, binlerce hektar tarım arazisi sulanmakta ve çiftçilere daha yüksek verim elde etme imkanı sunulmaktadır.
- **Küçük Menderes Nehri Projesi:** Küçük Menderes Ovası'nda, nehirden alınan suyun tarımsal alanlarda verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayan sulama projeleri yapılmıştır. Bu projeler, başta sebze üretimi olmak üzere bölgedeki tarımsal faaliyetlerin artırılmasını hedeflemiştir.

BÖLÜM 4: İKLİM DOSTU ÇİFTLİKLER EKOLOJİK GÖZLEM RAPORU

"İklim Dostu Çiftlikler Projesi" kapsamında Anadolu Meraları tarafından 23-26/4/2024 tarihleri arasında İzmir Bölgesi'ndeki proje çiftliklerinde yapılan başlangıç seviyesindeki "Ekolojik Gözlem Raporu", İzmir bölgesindeki çeşitli çiftliklerin ekolojik sağlığını, bütüncül yönetim prensiplerine dayalı bir analizle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, farklı çiftlikler ve peyzajlarda yapılan temel gözlemleri, toprak, su, enerji akışı ve topluluk dinamikleri açısından kapsayarak, bu ekosistemlerin sağlığını değerlendirmeyi hedeflemektedir.

4.1 Genel Bakış

- Rapor, Ekolojik Çıktı Doğrulama (Ecological Outcome Verification-EOV) protokollerini farklı çiftliklerin koşullarına uyarlayarak kullanmıştır. Bu protokoller, su ve mineral döngüleri, enerji akışı ve biyoçeşitlilik gibi kilit ekosistem süreçlerini incelemektedir. Gözlemler, toprak erozyonu, su emilimi ve organik madde seviyeleri gibi faktörlerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.
- Çeşitli çiftlikler değerlendirilmiş ve farklı ekolojik sağlık seviyeleri tespit edilmiştir. İncelenen çiftlikler arasında Çamavlu Merası, Göçbeyli Pamuk Tarlası, Emiralem Çilek-Limon Bahçesi, Karateke Domates Tarlası, Bıçakçı Kestane Bahçesi ve Demircili Patates Tarlası bulunmaktadır. Rapor, toprak sıkışması, erozyon ve besin eksiklikleri gibi çeşitli ekolojik zorlukları belirlerken, ekolojik dayanıklılığı artırmaya yönelik stratejiler de önermektedir.
- Ekolojik sağlık göstergelerini değerlendirmek için -130 ile 100 arasında değişen bir puanlama sistemi uygulanmıştır. Yüksek puanlar daha iyi ekolojik sağlığı göstermektedir. Çiftlikler, düşükten yükseğe kadar değişen ekolojik sağlık seviyeleri sergilemiştir.

4.2 Temel Bulgular

1. **Çamavlu Merası:** Mera koruma uygulamaları sayesinde yüksek ekolojik sağlık puanı almış, koruma alanlarının genişletilmesi ve hayvan çeşitliliğinin artırılması önerilmiştir.
2. **Göçbeyli Pamuk Tarlası:** Toprak sıkışması ve düşük organik madde içeriği nedeniyle düşük ekolojik sağlık göstermiştir. Toprak kalitesini iyileştirmek için yeşil gübreleme önerilmiştir.
3. **Emiralem Bahçesi:** Polikültür uygulamaları ve minimal toprak işleme sayesinde yüksek puan almıştır. İyileştirme için plastik kirliliğini önlemek adına çok yıllık malç örtüleri kullanılması önerilmiştir.
4. **Karateke Domates Tarlası:** Düşük ekolojik sağlık sergilemiş, su emilimi gibi ölçütlerde sorunlar görülmüştür. Farklı bitki aileleriyle ürün rotasyonu ve boş sezonda yeşil gübreleme yapılması önerilmektedir.
5. **Bıçakçı Kestane Bahçesi:** Orta düzeyde ekolojik sağlık göstermiş olup, düşük organik madde ve erozyon gibi sorunlar gözlemlenmiştir. Toprak işlemenin azaltılması ve yeşil gübreleme ile organik maddenin artırılması önerilmiştir.

- 6. Demircili Patates Tarlası:** Toprak sıkışması ve sulama sorunları nedeniyle orta seviyede puan almıştır. Kuraklığa dayanıklı ürünlerin kullanılması ve münavebeli ekim stratejilerinin uygulanması önerilmektedir.

4.3 Öneriler

Rapor, toprak sağlığını, biyoçeşitliliği ve genel çiftlik sürdürülebilirliğini artırmak için bütüncül yönetim stratejilerinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Önerilen uygulamalar arasında örtü bitkileri, azaltılmış toprak işleme, kompostlama, entegre zararlı yönetimi ve bütüncül planlı otlatma bulunmaktadır. Bu yöntemlerin uygulanması, ekolojik dengeyi geri kazanmayı ve tarımsal verimliliği artırmayı amaçlamaktadır.

Rapor, ekolojik restorasyonun ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutları içeren kapsamlı bir yaklaşımla mümkün olabileceği sonucuna varmaktadır.

5. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN VE EKOLOJİK DÖNGÜLERİN BOZULMASININ İZMİR TARIMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İzmir, Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde yer alan ve tarımda köklü bir geçmişe sahip önemli bir şehirdir. Zeytin, üzüm, incir ve narenciye gibi hem ekonomik hem de kültürel açıdan değerli tarımsal ürünlerin üretiminde lider olan İzmir, aynı zamanda hızla artan nüfusu, yoğun kentleşme ve iklim değişikliğiyle birlikte ciddi çevresel sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu süreç, şehrin ekosistem hizmetlerini ve doğal döngülerini olumsuz etkileyerek İzmir'in sürdürülebilir geleceğini tehdit etmektedir. İklim değişikliği, İzmir'deki tarımsal faaliyetleri de tehdit eden çok yönlü ve ciddi etkiler yaratmaktadır. Bu değişim, tarımsal verimlilikten toprak kalitesine, su kaynaklarından sosyal yapıya kadar geniş bir yelpazede hissedilmektedir. İzmir tarımını etkileyen bu sorunları daha ayrıntılı incelemek ve çözüm önerileri geliştirmek, hem bölgenin hem de şehrin sürdürülebilirliğini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir.

5.1 Sıcaklıkların Artışı ve Uzun Süreli Isı Stresi

İzmir'de ortalama sıcaklıklar, küresel iklim değişikliği ile uyumlu olarak artış göstermektedir. Bu durum, hem bitkisel üretimi hem de hayvansal üretimi derinden etkilemektedir.

- **Bitkisel Üretim Ürün Kalitesi ve Verimlilik:** İzmir'de ortalama sıcaklıklar artmakta ve daha uzun ve şiddetli sıcak hava dalgaları görülmektedir. Bu değişiklikler, ürün kalitesi ve verimini doğrudan etkilemektedir. Yüksek sıcaklıklar, ürünlerin olgunlaşmasını hızlandırarak kalite kaybına yol açmakta örneğin, İzmir ekonomisi için kilit öneme sahip olan zeytin ve üzüm ürünlerinde verim düşüşleri ve tat profillerinde değişiklikler ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.
 - **Zeytin Üretimi:** Zeytin, İzmir'in sembolik tarımsal ürünlerinden biridir. Ancak aşırı sıcaklık, zeytin ağaçlarının çiçeklenme döneminde zarar görmesine neden olmakta ve meyve tutumunu olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, zeytinyağı üretimi için önemli olan yağ asidi profili sıcaklık artışlarından etkilenmektedir.
 - **Üzüm ve Şarapçılık:** Üzüm bağları, sıcaklık artışıyla birlikte erken olgunlaşma eğilimi göstermektedir. Bu durum, şarap üretimi için gereken dengeli şeker ve asit oranını bozarak ürün kalitesini düşürmektedir.
 - **Narenciye Üretimi:** Narenciye gibi sulama gerektiren ürünlerde artan sıcaklıklar, hem su ihtiyacını artırmakta hem de meyve kalitesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle sıcak hava dalgaları sırasında oluşan güneş yanıkları, ürün kaybına yol açmaktadır.
- **Hayvancılık:** Isı stresi, İzmir'de önemli bir sektör olan süt üretiminde sorunlara sebep olmaktadır.
 - Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar, uzun süreli sıcak hava dalgalarına karşı savunmasızdır. Bu durum, hayvanların yem tüketiminde azalmaya, hastalıklara yatkınlıkta artışa ve süt üretiminde düşüşlere neden olmaktadır.
 - Sıcaklık artışı, aynı zamanda hayvancılıkla uğraşan çiftçiler için ek maliyetler yaratmakta (örneğin serinletme sistemleri kurulması gibi) ve ekonomik baskıyı artırmaktadır.

5.2 Su Kaynaklarının Azalması ve Su Döngüsünün Bozulması

İzmir’de iklim değişikliği, hem yüzey sularının hem de yeraltı su kaynaklarının azalmasına yol açmaktadır. Tarım sektörü, su kıtlığından en fazla etkilenen alanlardan biridir. İklim değişikliği, zaten su sıkıntısı çeken İzmir’deki su kıtlığını daha da kötüleştirmektedir. Kentleşme ve sanayi faaliyetleri ile birlikte iklim değişikliği İzmir’de su döngüsünü kritik düzeyde bozmuştur.

- **Düzensiz Yağış, Kuraklık ve Mevsimsel Düzensizlikler**
 - İklim modelleri, İzmir’de yağışların miktar olarak azalacağını ve yıl boyunca düzensizleşeceğini öngörmektedir; bu son yıllarda görülmeye başlanmıştır. Akdeniz iklimine özgü olan kış yağışları, artık daha kısa sürede ve yoğun şekilde gerçekleşmekte, bu da yüzey suyunun akışının artmasına yol açmakta, su, tarımsal sulama için gerekli olan yeraltı rezervuarlarına ulaşmamaktadır.
 - Kuraklık, özellikle yağışa bağımlı tarım yapılan alanlarda ciddi ürün kayıplarına yol açmaktadır. Örneğin incir ve zeytin ağaçları gibi kuraklığa dayanıklı ürünlerde bile uzun süreli susuzluk verimi düşürmektedir.
 - Azalan ve düzensizleşen yağışlar nedeniyle barajlardaki doluluk oranları düşmekte, tarımsal sulama için su miktarı yetersiz kalmaktadır.
- **Yeraltı Suyu ve Tuzlanma Sorunu:**
 - Kuraklık, sulama için aşırı yeraltı suyu kullanımı ve yeraltı sularına aşırı bağımlılık, su seviyelerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu durum, tarımı uzun süreli kuraklıklara karşı daha savunmasız hale getirmekte ve tarım arazilerinin verimliliğini olumsuz etkilemektedir.
 - Yeraltı sularının aşırı kullanımı, ayrıca, kıyı bölgelerinde tuzlu suyun yeraltı suyu rezervlerine karışmasına neden olmaktadır. Tuzlu su, tarım alanlarını kullanılamaz hale getirmekte ve doğal su döngüsünü bozarak ekosistemlerin dengesini bozmaktadır.
 - Tarımsal sulama maliyetlerinin artması, özellikle küçük ölçekli çiftçileri finansal açıdan zorlamaktadır.
- **Baraj ve Gölet Kapasiteleri:**
 - İzmir’deki tarımsal faaliyetler, barajlar ve göletler gibi su kaynaklarına büyük ölçüde bağımlıdır. Ancak kuraklık ve buharlaşma oranlarındaki artış, bu kaynakların kapasitelerini düşürmektedir.
- **Su Kullanımı Üzerindeki Rekabet:** Tarım, kentsel alanlar ve sanayi arasında su kaynakları için artan rekabet, kaynakların tükenmesiyle daha da şiddetlenmektedir.
- **Sulak Alanların Kaybı:**
 - İzmir’in Gediz Deltası, Kuş Cenneti ve diğer sulak alanları, su döngüsünün korunması için kritik öneme sahiptir. Ancak, bu alanlar su rejimindeki değişiklikler, tarım için kurutma çalışmaları ve kentleşme baskısı nedeniyle küçülmektedir. Sulak alanların kaybı, sadece su döngüsünü değil, aynı zamanda bölgedeki biyolojik çeşitliliği de tehdit etmektedir.

5.3 Aşırı Hava Olaylarının Artışı

Aşırı hava olayları, İzmir tarımını daha tahmin edilemez ve riskli bir hale getirmektedir. Üreticiler, yoğun yağış, dolu fırtınaları ve mevsim dışı donlar gibi aşırı hava olaylarının etkilerini daha sık yaşamaktadır:

- **Sel ve Toprak Erozyonu:**
 - Ani ve yoğun yağışlar, tarım alanlarında su baskınlarına ve toprak erozyonuna neden olmaktadır. Bu durum, toprağın verimli üst katmanının kaybolmasına yol açarak uzun vadeli verimliliği tehdit etmektedir.
- **Don Olayları:**
 - Geç ilkbahar donları, özellikle çiçeklenme döneminde ürün kayıplarına neden olmaktadır. Örneğin, kiraz ve üzüm bağları bu tür don olaylarından ciddi şekilde etkilenmektedir.
- **Dolu ve Fırtına Hasarı:**
 - Dolunun doğrudan mahsul hasarına neden olması, özellikle narenciye ve üzüm üreticileri için büyük maliyetler yaratmaktadır.

5.4 Toprak Kalitesinin ve Toprak Döngüsünün Bozulması

Toprak kalitesi, İzmir'in tarımsal üretimi için temel bir unsurdur. Ancak, iklim değişikliği ve yanlış tarım uygulamaları toprak sağlığını tehdit etmektedir. İzmir'in tarım ve doğal alanlarında toprak döngüsü, erozyon, çoraklaşma ve yanlış arazi kullanımına bağlı olarak ciddi bir tehdit altındadır.

- **Toprak Erozyonu:**
 - Şiddetli yağışlar nedeniyle tarım arazilerinde meydana gelen erozyon, verimli üst toprak katmanını taşıyarak organik madde içeriğini azaltmakta ve ürün verimliliğini düşürmektedir. Sıcak iklim koşullarında organik madde hızla ayrıştığı için toprak yüzeyinde yeterli birikim sağlanamaz. Erozyon, bitki besin maddelerinin kaybına, toprakların su tutma kapasitesinin azalmasına, ürün kalitesinin düşmesine ve verimli arazilerin sedimentlerle örtülmesine yol açarak tarımsal üretkenliği ciddi şekilde tehdit etmektedir.
 - Özellikle eğimli arazilerde yapılan tarım uygulamaları, toprağın verimli üst katmanlarının taşınmasına neden olmaktadır.
 - Erozyon, sadece tarımsal üretimi değil, aynı zamanda toprak döngüsünde yer alan besin maddelerinin doğal yenilenme süreçlerini de olumsuz etkilemektedir.
- **Tuzlanma ve Çoraklaşma:**
 - Kıyı bölgelerindeki tarım arazileri, deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı sulama nedeniyle artan tuzluluk sorunuyla karşı karşıyadır. Bu durum, özellikle narenciye ve sebze gibi tuza duyarlı bitkiler için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Toprakta biriken tuz, bitki köklerinin su alımını zorlaştırarak

verimliliği düşürmekte ve uzun vadede tarımsal sürdürülebilirliği riske atmaktadır.

- Çoraklaşma, yanlış sulama teknikleri ve kimyasal gübrelerin aşırı kullanımı nedeniyle toprak yapısını bozarak, tarım alanlarının kullanılmaz hale gelmesine yol açmaktadır.

- **Kimyasal Kirlilik:**

- Pestisit ve kimyasal gübrelerin aşırı kullanımı, topraktaki mikrobiyal yaşamı olumsuz etkileyerek toprağın doğal besin döngüsünü bozmaktadır. Ayrıca bu kimyasallar, yeraltı sularına karışarak su ekosistemlerini tehdit etmektedir.

5.5 Zararlılar ve Hastalıkların Yayılması

İklim değişikliği, zararlı böceklerin ve bitki hastalıklarının yayılmasını hızlandırmaktadır. Artan sıcaklıklar, zararlıların ve hastalıkların yayılmasına elverişli koşullar yaratmaktadır:

- **Zararlı Böcekler:**

- Zeytin sineği, İzmir'deki zeytin üreticileri için zaten büyük bir sorundur. Artan sıcaklıklar, bu zararlının yaşam döngüsünü hızlandırarak daha geniş alanlarda ve daha uzun süre etkili olmasına yol açmaktadır.

- **Yeni Hastalıklar:**

- Sıcaklık artışları ve nem koşulları, bazı bölgelerde yeni bitki hastalıklarının ortaya çıkmasını veya yayılmasını kolaylaştırmaktadır.

- **Hastalık ve Zararlı Mücadelesinin Zorlaşması:** Yeterli soğuk olmadığı zaman veya beklenen zamanda yağmur yağmadığında bazı hastalık ve zararlı mücadeleleri yapılamamakta veya mücadele yeterli gelmemektedir. Örneğin zeytin ağaçlarına kükürt en soğuk zamanda atılabildiği için zamanı geldiği halde havanın soğumaması nedeniyle atılamamakta ve halkalı leke hastalığı denen mantar hastalıkları ile mücadele edilememekte, veya bordo bulamacı gibi yöntemlerle yapılmış olan mücadele yeterli gelmemektedir.

5.6 Karbon Döngüsünün ve Hava Kalitesinin Bozulması

Hızlı kentleşme, sanayi faaliyetleri ve fosil yakıt kullanımı İzmir'in karbon döngüsünü ve hava kalitesini olumsuz etkilemektedir.

- **Karbon Emisyonları:**

- İzmir'deki sanayi tesisleri, enerji üretim tesisleri ve ulaşım sektörü, yüksek düzeyde karbon emisyonuna neden olmaktadır. Bu emisyonlar, atmosferde sera gazlarının birikmesine yol açarak iklim değişikliğini hızlandırmaktadır.
- Özellikle kış aylarında artan ısınma ihtiyaçları, fosil yakıt kullanımını artırarak hava kirliliğini daha da kötüleştirmektedir.

- **Orman Alanlarının Azalması:**

- İzmir, kentleşme ve tarımsal genişleme nedeniyle ormanlık alanlarını kaybetmektedir. Ormanlar, karbon yutakları olarak işlev görerek atmosferdeki

karbon seviyesini düzenler. Ancak, orman kaybı bu dengeyi bozmakta ve karbon döngüsünü olumsuz etkilemektedir.

- **Hava Kalitesi ve Sağlık Etkileri:**
 - Partikül madde (PM10), azot oksitler (NOx) ve sülfür dioksit (SO2) gibi kirleticiler, İzmir'in hava kalitesini düşürmektedir. Bu durum, yalnızca doğal döngüleri değil, aynı zamanda halk sağlığını da olumsuz etkilemektedir.

5.7 Biyolojik Çeşitlilik ve Ekosistem Döngüsünün Bozulması

İzmir, biyolojik çeşitlilik açısından zengin bir bölge olmasına rağmen, insan faaliyetleri ve iklim değişikliği nedeniyle ekosistem döngüleri ciddi şekilde zarar görmektedir.

- **Habitat Kaybı ve Parçalanma:**
 - Tarımsal alanların genişlemesi, kentleşme ve yol projeleri, İzmir'deki doğal habitatların küçülmesine ve parçalanmasına yol açmaktadır. Bu durum, özellikle endemik türlerin hayatta kalmasını zorlaştırmaktadır.
- **Yabancı Türlerin Yayılması:**
 - İklim değişikliği ve insan taşımacılığı, İzmir'de istilacı yabancı türlerin yayılmasını kolaylaştırmıştır. Bu türler, yerel ekosistemlerin doğal dengesini bozmakta ve yerli türlerle rekabete girerek biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir.
- **Tozlaşma Döngüsünün Bozulması:**
 - Arılar ve diğer tozlaştırıcı böcekler, İzmir'in tarımsal üretimi için kritik öneme sahiptir. Ancak pestisit kullanımı ve habitat kaybı, bu türlerin popülasyonlarını azaltarak tozlaşma döngüsünü bozmakta ve tarımsal verimliliği düşürmektedir.

5.8 Enerji ve Kaynak Kullanımı Döngüsünün Bozulması

İzmir'in enerji tüketimi ve doğal kaynak kullanımı, ekolojik döngüler üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır.

- **Fosil Yakıt Kullanımı:**
 - İzmir, enerji ihtiyacını büyük ölçüde fosil yakıtlardan karşılamaktadır. Bu durum, karbon döngüsünü bozarak sera gazı emisyonlarını artırmaktadır.
- **Sanayi ve Atık Yönetimi:**
 - Sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan kimyasal ve katı atıklar, su ve toprak kirliliğine neden olmakta ve döngüsel sistemleri bozarak doğal kaynakların kendini yenileme kapasitesini sınırlamaktadır.
- **Aşırı Tüketim:**
 - İzmir'in hızla artan nüfusu ve tüketim alışkanlıkları, kaynak kullanımını artırarak ekosistemler üzerindeki baskıyı büyütmektedir.

5.9 Ekonomik ve Sosyal Etkiler

Tarımsal verimliliğin düşmesi, İzmir'in ekonomisi ve toplumu üzerinde ciddi etkiler yaratmaktadır.

- **Kırsal Alanlardan Göç:**
 - Tarımsal gelirlerin azalması, kırsal nüfusun kentlere göç etmesine neden olmaktadır. Bu durum, kırsal bölgelerde nüfus azalması ve sosyal yapının bozulmasına yol açmaktadır.
- **Gıda Güvencesi:**
 - Azalan verim ve artan üretim maliyetleri, gıda fiyatlarının yükselmesine neden olarak hem yerel hem de ulusal pazarları etkilemekte, özellikle düşük gelirli tüketicilerin alım gücünün düşmesine ve gıdaya erişiminin azalmasına neden olmaktadır. Ne yazık ki küçük üreticilerin büyük çoğunluğu düşük gelirli tüketici kapsamına girmektedir.
- **Kültürel Miras:** Tarım, İzmir'in kültürel kimliğiyle, özellikle ünlü zeytinleri ve şaraplarıyla derinden bağlantılıdır. Tarımsal uygulamalardaki bozulmalar, geleneksel yaşam biçimlerinin erozyona uğramasına neden olabilmektedir.

BÖLÜM 6: ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

6.1 Üretim ile İlgili Çözüm Önerileri

- Değişen iklim şartlarını ve coğrafi koşulları dikkate üretim planlamaları
- Yerel girdi kullanımı ve kapalı sistem yaklaşımı
- Tek tip/çeşit ürüne dayalı risklerin önüne geçmek için ürün desenini çeşitlendirme
- Agroekoloji temelli yaklaşım ile onarıcı tarım uygulamalarına geçiş
- Toprak sürme/işleme şeklinde iyileştirme
- Su varlığının verimli kullanımı (Yer altı su rezervlerinin aşırı/ kontrolsüz kullanımı sonucu azalması ve bu kaynak için gittikçe daha derin kuyu açma ihtiyacı, yağmur suyu hasadı...)
- Toprağın yapısını da dikkate alarak su tutma kapasitesinin artırılması
- Toprağın karbon tutma kapasitesini ve organik madde miktarını artırmak
- Tarım bölgelerinin etrafını çevreleyen doğal alanların, ekosistemlerin sağlığının korunması
- Münavebe

6.2 Yapısal Sorunlar ile İlgili Çözüm Önerileri

- Kuraklık ve aşırı yağış gibi hava olaylarına karşı erken uyarı sistemlerinin ve zarar önlem mekanizmalarının geliştirilmesi
- Su varlığının izlenmesi gibi iklim kaynaklı sorunların tespiti amacı için teknolojik çözümlerin kullanılması ve veri elde edilmesi
- Tarım sayımı yapılması ve doğru stratejileri geliştirebilmek için temel verilerin elde edilmesi
- İklimle dirençli/uyumlu tarım konusunda ARGE faaliyetleri, örnek çiftliklerin oluşturulması
- Tarım teknolojilerinde gelişmelerin takip edilmesi ve üreticinin bu teknolojileri kullanması için desteklenmesi
- Agroekoloji temelli onarıcı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması
- Coğrafi özellikleri ve iklim krizi şartlarını dikkate alan, tarım ve çevreleyen ekosistem ilişkisini dikkate alan, katılımcı, bütüncül, uzun vadeli politika, strateji ve planlamaların
- Destekleme politikalarının gözden geçirilmesi ve çiftçiye daha etkin destek sağlanması.
- Verimli su kullanımı ve sulama sistemlerinin modernizasyonu için teşviklerin artırılması (salma sulama sistemlerinin yerine damlama sulama gibi daha verimli yöntemlerin teşvik edilmes gibi)
Tarımsal girdiler konusunda üreticilerin ve işletmelerin kendine yeterli döngüler oluşturabilmeleri yönünde strateji, eğitim, uygulama ve destekleme faaliyetleri
- Değişen şartları ve coğrafi koşulları dikkate alan üretim planlamaları ve alternatifli ve çeşitliliği gözetilen üretimin teşvik edilmesi
- Tarım bölgelerinin etrafını çevreleyen doğal alanların, ekosistemlerin sağlığının korunması
- Dayanıklı yerel tohumların kullanılmasının yaygınlaştırılması, enstitüler aracılığı ile dayanıklı standart tohum üretimi

- Çiftçilere alternatif gelir kaynakları ve pazarlama stratejileri konusunda eğitimler düzenlenmesi, kısa tedarik zincirlerinin geliştirilmesi
- Tarım sigortası konusu katılımcı, çiftçinin sorunlarını çözecek biçimde yeniden değerlendirilmesi
- Ara teknik elemanların yetiştirilmesi
- Orman yangınlarına karşı ulusal ve bölgesel eylem planları
- Ani hava olayları ve değişikliklere karşı dirençli örneklerin derlenmesi, bu konudaki iyi deneyimlerden çiftçilerin haberdar olması. Bu konuda çiftçilerin bilgiye erişebileceği bir veri tabanı / kaynak yayının oluşturulması
- Geleneksel/bilge çiftçilikte uygulanan yöntemlerin ve halk takviminin değişen iklimlerle birlikte nasıl bir değişime uğradığının ve bu değişime ayak uydurma konusunda denemeler yapan çiftçilerin bu bilgilerinin derlenmesi ve diğer çiftçiler ile paylaşım kanallarının oluşturulması.

6.3 Pazarlama ile İlgili Çözüm Önerileri

- Bu konuda çiftçinin kapasitenin geliştirilmesi
- Tüketicinin gıdasını sahiplendiği, üretime ortak olduğu Topluluk Destekli Tarım modellerinin geliştirilmesi
- Pazarlama alternatiflerinin çoğaltılması
- Aracı sayısını azaltacak kısa tedarik zincirlerinin kurulması
- Yerel tüketimin teşvik edilmesi ve yerelde şartların izin verdiği ölçüde üretimde çeşitlilik sağlanması

6.4 Çiftçi Örgütlenmesi ve Destekleme ile İlgili Çözüm Önerileri

- Kooperatiflerin güçlendirilmesi ve çiftçiler arasında dayanışmanın artırılması.
- Çiftçi eğitim programlarının genişletilmesi ve iklim krizine dirençli hale gelmek konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması.
- Çiftçilere yönelik finansal desteklerin artırılması ve sürdürülebilir tarım uygulamalarına geçişin teşvik edilmesi.
- Tarımda verimlilik adına ortak park alanlarında çiftçinin daha gelişmiş teknolojik araçlara erişiminin artması.
- Kadın çiftçilerin de katılımını dikkate alarak katılımcı çözüm önerileri, stratejilerin geliştirilmesi
- Ortak araç ve ekipman kullanımı

Bu önlemler, İzmir'in bozulan ekolojik döngülerini restore etmeye ve şehrin doğal dengesini yeniden kurmaya yardımcı olabilir. Ancak gerçek anlamda bütüncül bir çözüm için toprak sağlığını ön plana alan, onarıcı organik tarımı yaklaşımı için agroekolojik dönüşüm gerekmektedir. Çünkü tek bir eylem, tek bir dönüşüm planı ile pek çok soruna aynı anda çare bulmak mümkün olacaktır.